

Nina Teikari

KASVATUSKUMPPANUUS VUORO- HOIDOSSA

Kokemuksia työntekijän näkökulmasta

Opinnäytetyö

Sosionomi

Syyskuu 2015

KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Nina Teikari	Sosionomi	Syyskuu 2015
Opinnäytetyön nimi		50 sivua
Kasvatuskumppanuus vuorohoidossa Kokemuksia työntekijän näkökulmasta		
Toimeksiantaja		
Haminan kaupunki		
Ohjaaja		
Lehtori Miia Heikkinen		
Tiivistelmä		
<p>Tutkimuksessa selvitettiin vuoropäiväkodin työntekijöiden kokemuksia kodin kanssa tapahtuvan kasvatuskumppanuuden toteutumisesta. Vanhempien näkökulma tuli esiin henkilökunnan kokemuksista ja heidän vanhemmilta saamassaan palautteessa arkipäivän keskustelujen kautta.</p> <p>Opinnäytetyö on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Se toteutettiin toiminnallisella learning cafe- eli oppimiskahvilamenetelmällä vuorohoidon henkilökunnan kesken. Vuoropäiväkodissa työskentelee 11 kasvatustavustuullista varhaiskasvattajaa, tutkimukseen osallistui 6 henkilöä.</p> <p>Tutkimuksessa korostui lapsen päivähoiton aloitukseen liittyvän kodin ja hoitopaikan välisen yhteistyön merkitys kasvatuskumppanuuden toteutumiselle. Kun perheellä on mahdollisuus tutustua hoitopaikkaan useamman kerran, se tulee tutuksi niin lapselle kuin vanhemmalle ja vähentää hoidon aloitukseen liittyvää stressiä. Tällöin sopeutuminen on helpompaa ja luo hyvän pohjan henkilökunnan ja perheen väliselle vuorovaikutukselle.</p> <p>Vuoropäiväkodin henkilökunta on luonut työlleen hyvät toimintamallit, jotka vaikuttavat positiivisesti kasvatuskumppanuuden toteutumiseen. Näitä käytäntöjä on mahdollisuus siirtää myös muuhun päivähoitoon edesauttamaan kodin kanssa tapahtuvan yhteistyön toteutumista.</p>		
Asiasanat		
vuorohoito, varhaiskasvatus, vuorovaikutus, kasvatuskumppanuus		

Author (authors)	Degree	Time
Nina Teikari	Bachelor of Social Services	September 2015
Thesis Title		
Educational Partnership in Round-the-Clock Kindergarten Experiences from the Employers` Point of View		50 pages
Commissioned by		
The city of Hamina		
Supervisor		
Miia Heikkinen, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The purpose of the thesis was to find out how the educational partnership between staff and home comes true from the workers` perspective. The parents` point of view found out from staffs` experiences and feedback they have got through conversations with the parents.</p> <p>The thesis is qualitative examination. It was carried out through functional learning café-method with the staff of round-the-clock kindergarten. There are 11 people in the staff who are in charge of the education and childcare, 6 of them were participated in the examination.</p> <p>With the examination was stand out that when the daycare begins, collaboration between home and kindergarten is important to make a good educational partnership in the future. When the family has an opportunity to have time to get to know the kindergarten and its` staff, the place and the people will become familiar to child and parents and it makes the beginning less stressful. Then the adjustment to daycare is easier and makes a good start for interaction between the personnel and family.</p> <p>The staff of round-the-clock kindergarten has created good operation models to their work which affects educational partnership positively. It is possible to use these practices in all other kindergartens as well to help carry out collaboration between home and daycare.</p>		
Keywords		
round-the-clock kindergarten, early childhood education, interaction, educational partnership		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS.....	7
2.1	Varhaiskasvatusta ohjaa lainsäädäntö	7
2.2	Varhaiskasvatuksen suunnitelma	8
2.3	Lapsilähtöinen kasvatus	9
2.4	Vuorohoito	11
2.5	Haminan Keskikaupungin vuoropäiväkoti	11
3	VUOROVAIKUTUS.....	13
3.1	Varhainen vuorovaikutus	14
3.2	Työntekijän ja vanhemman välinen vuorovaikutus.....	15
3.3	Työntekijän ja lapsen välinen vuorovaikutus.....	15
4	KASVATUSKUMPPANUUS	18
4.1	Kasvatuskumppanuuden periaatteita.....	19
4.2	Päivähoidon aloitus.....	19
4.3	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	21
4.4	Kasvatuskumppanuus arjessa.....	22
4.5	Jaettu asiantuntijuus	23
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	24
5.1	Aiheen valinta	24
5.2	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymys	26
5.3	Learning cafen toteutus	27
5.4	Aineiston analyysi	31
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	32
6.1	Mitä kasvatuskumppanuus on?	32
6.2	Työntekijän rooli hyvän kasvatuskumppanuussuhteen luomisessa	33
6.3	Henkilökunnan ajatuksia vanhempien kokemuksista.....	34
6.4	Haasteet kasvatuskumppanuuden toteutumiselle	35
6.5	VaVun toteuttaminen	35
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	36

8	POHDINTA	40
8.1	Kasvatuskumppanuuden rakentuminen vuorohoidossa	40
8.2	Opinnäytetyön arviointia	42
8.3	Kehittämissuhteet ja jatkokutkimuksen tarve	45
	LÄHTEET	46

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää kasvatuskumppanuuden toteutumista vuorohoidossa. Näkökulma rajautui käsittelemään vuorohoidossa työskentelevän henkilökunnan kokemuksiin. Vanhempien osallisuus ilmenee henkilökunnan kokemusten kautta kasvatuskumppanuuden toteutumisessa sekä heidän vanhemmilta saamastaan palautteesta, joka välittyy erityisesti arkisten keskustelujen ja kuulumisten vaihdon kautta.

Haminan kaupungissa vuorohoito on keskitetty yhteen yksikköön, Keskikaupungin vuoropäiväkotiin. Sen jokainen hoidossa oleva lapsi tarvitsee vuorohoittoa. Henkilökunta on kehittänyt toimintansa palvelemaan erityisesti vuorohoidon tarpeessa olevia perheitä, joissa haasteet mm. arjen rytmityksen suhteen poikkeavat päivätyöläisten arjesta. Koska Hamina ei ole muita vuorohoidon yksiköitä, vuoropäiväkodin henkilökunta on kehittänyt osaamistaan yksinomaan omien käytäntöjen kokemusten pohjalta. Tästä syystä tutkimustulokset eivät ole yleistettävää tietoa, mutta se antaa hyviä lähtökohtia kasvatuskumppanuuden edistämiseksi kaikissa päivähoitoyksiköissä, ei ainoastaan vuorohoidossa.

Haminan kaupunki on panostanut hyvän kasvatuskumppanuuden toteutumiseen ja kouluttanut varhaiskasvatuksen henkilökuntaa aiemmin VaVu- ja nyt Kasvatuskumppanuus-koulutuksilla. Keskikaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta on suurelta osin käynyt näistä jommankumman. Tämä on osoittautunut kannattavaksi, sillä koulutusten tuoma osaamista on rohkeasti lähdetty toteuttamaan vuorohoidon arjessa hyvin tuloksin. Tämä edellyttää henkilökunnalta sitoutumista valittuihin toimintamalleihin.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen, eli laadullinen työ. Tutkimuksen toteutin toiminnallisella learning cafe -menetelmällä, jossa vuoropäiväkodin henkilökunta sai yhdessä miettiä kasvatuskumppanuuden toteutumista työssään. Samalla työntekijöillä oli mahdollisuus reflektoida omaa työtään ja pohtia sen vaikutusta käytännössä.

Kasvatuskumppanuudesta ja vuorohoidosta on tehty sekä opinnäytetöitä, kuin myös pro gradu -tutkimuksia. Hoidon aloitukseen liittyvät käytännöt ja yksilöllisyyden huomioiminen nousevat monessa tutkimuksessa tärkeäksi. Ne välittyvät myös tästä opinnäytetyöstä. Varhaisen vuorovaikutuksen merkityksestä

lapsen kehitykselle on tänä päivänä paljon tutkittua tietoa. Mitä pienemmästä lapsesta on päivähoidon alkaessa kyse, sen suurempi merkitys on myös hoitopaikan toiminnalla, kuinka luoda siitä turvallinen ja mahdollisimman hyvä kokemus ei ainoastaan lapselle, vaan koko perheelle. Työni teoreettisessa viitekehyksessä olen avannut vuorovaikutusta suhteessa kaikkien kasvatuskumppanuuden toimijoiden, eli lapsen ja vanhempien, sekä työntekijöiden kesken. Teoria osuuden muita kulmakiviä ovat varhaiskasvatus sekä kasvatuskumppanuus.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus ja päivähoito ovat kehittyneet suurin harppauksin koko olemassa olonsa aikana. Tähän on vaikuttanut yhteiskunnan kehittyminen ja perheiden tarpeet, kuten äitien työssäkäynti, joka vielä muutama vuosikymmen sitten ei ollut yhtä tavanomaista kuin nykypäivänä. Nykyaikaisen varhaiskasvatuksen esi-isänä voidaan pitää saksalaista Friedrich Fröbeliä, jonka kasvatuksellisiin ajatuksiin perustuvia kirjoituksia esiteltiin suomalaisissa lehdissä jo 1850-luvulla. Fröbeliläinen lastentarhatyö alkoi Suomessa 1888 Hanna Rothmanin perustaessa mallin mukaisen kansanlastentarhan Helsinkiin. (Hänninen & Valli 1986, 27, 52, 59.) Vuonna 1973 säädettiin laki lasten päivähoitosta jonka tavoite oli tarjota päivähoitoa kaikille yleisenä sosiaalipalveluna. Vuodesta 1996 subjektiivinen päivähoito-oikeus on koskenut kaikkia, eli hoitopaikka tulee perheen halutessa järjestää jokaiselle alle kouluikäiselle lapselle.

Varhaiskasvatus on pienille lapsille järjestettyä hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Toiminta on tavoitteellista kasvun ja kehityksen tukemista yhdessä lapsen perheen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Toiminnassa tulee huomioida lapsen yksilöllisyys ja hyvinvoinnin edistäminen. Varhaiskasvatustoimintaa ja sen järjestämistä ohjaa lainsäädäntö. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita käytetään valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen ohjauksen välineenä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7, 13).

2.1 Varhaiskasvatusta ohjaa lainsäädäntö

Varhaiskasvatustoimintaa ohjaa laki lasten päivähoitosta. Sen mukaan lapsen päivähoito tarkoittaa lapsen hoidon järjestämistä kunnan tai yksityisen tahon palveluna. Päivähoito tulee järjestää tarkoitukseen soveltuviissa tiloissa, ammatillisen pätevyyden omaavan henkilöstön toimesta. Päivähoitoa ovat oikeu-

tettu saamaan kaikki alle kouluikäiset ja myös erityisolosuhteissa sitä vanhemmat lapset. Päivähoidon tavoitteena on tukea koteja näiden kasvatustehävässä ja omalta osaltaan turvata lapsen kokonaisvaltainen kasvu ja kehitys huomioiden lapsen ikä, kulttuuritausta sekä muut siihen vaikuttavat tekijät. (Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.)

Perusopetuslaki säätelee perusopetusta ja oppivelvollisuutta. Varhaiskasvatusta se koskee niissä tapauksissa, joissa lapsella on erityisestä syystä pidentetty oppivelvollisuus. Tällöin lapsen oppivelvollisuus alkaa varhennetulla esiopetuksella vuotta aiemmin kuin normaalisti. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628.)

Varhaiskasvatusta koskee osaltaan myös lastensuojelulaki, sekä laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi. Lastensuojelulain yksi tärkeimpiä varhaiskasvatusta koskevia kohtia on ilmoitusvelvollisuus lastensuojelutarpeesta. Rikostaustan selvittämisen tarkoituksella taas pyritään suojelemaan ja edistämään lasten turvallisuutta. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi 14.6.2002/504.)

2.2 Varhaiskasvatuksen suunnitelma

Valtakunnallisesti varhaiskasvatusta ohjaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, eli Vasu. Se sisältää keskeiset varhaiskasvatuksen periaatteet ja kehittämisen tarpeet. Vasun ovat laatineet vuonna 2003 Stakes, yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön, Opetushallituksen, Suomen Kuntaliiton ja muiden asiantuntijatahojen kanssa (THL). Vasun perusteet ohjaavat kaikkea yhteiskunnan järjestämää ja valvomaa varhaiskasvatuksen toteutusta. Sen tavoitteena on kaikille yhdenvertainen varhaiskasvatuksen järjestäminen ja toiminta ammatillisen henkilöstön toteuttamana. Toiminnan tulee olla tavoitteellista ja sen tulee edistää lapsen kasvua ja kehitystä. Linjausten mukaan varhaiskasvatusta järjestetään kuntien varhaiskasvatuspalveluiden yksiköissä. Lisäksi palveluja tuottavat järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7, 11.) Vasu toimii laadukkaan varhaiskasvatuksen suunnittelun, järjestämisen ja toteutuksen työkaluna.

Kunnilla on omat varhaiskasvatuksen linjauksensa. Kunnat ovat laatineet omat varhaiskasvatussuunnitelmat, Vasut, joiden lähtökohtana on valtakun-

nalliset varhaiskasvatuksen perusteet. Myös kaikki päivähoidon yksiköt ovat laatineet omat varhaiskasvatussuunnitelmansa, jotka ovat yksityiskohtaisempia kuntien Vasuihin verrattuna. Niissä kuvataan yksikön toiminnan lähtökohdat ja niiden toteutuminen käytännössä. Yksikkö voi olla myös erikoistunut toteuttamaan jotakin erityistä pedagogista suuntaa, esim. musiikkikasvatusta. Tällöin asiasta on yksikön omassa Vasussa tarkka ja yksityiskohtainen kuvaus siitä, kuinka se näkyy päiväkodin arjessa ja millä tavoin sitä toteutetaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9.)

Myös lapselle laaditaan oma yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. Sen tekeminen aloitetaan heti kun lapsi aloittaa päivähoiton. Vasua täydennetään vähintään kerran vuodessa ja sitä tehdään siihen saakka, kun lapsi lopettaa päivähoiton. Lapsen Vasusta ja sen käytöstä lisää luvussa 5.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sivulla 20.

2.3 Lapsilähtöinen kasvatus

Lasten kasvatuksessa on vallitsevan ajan hengessä suosittu erilaisia suuntauksia. Niiden muodostumiseen ovat vaikuttaneet eletty aikakausi ajan mukaisine arvoineen ja periaatteineen. Tutkimustiedon lisääntyminen lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavista tekijöistä on vaikuttanut siihen, mitä tällä hetkellä ajatellaan lasten kasvatuksesta ja minkälaisia periaatteita siinä pyritään noudattamaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lähtökohtana on yhdenmukaistaa valtakunnallisesti päivähoiton toiminnan raamit. Se antaa perheille tasa-arvoisen aseman, jonka tavoitteena on varmistaa, että lapsi saa laadukasta varhaiskasvatusta riippumatta hoitopaikkansa sijainnista.

Kuten jo todettu, kasvatussuuntaukset myötäilevät vallitsevan ajan henkeä. Aiemmin, noin 60 - 70-luvuilla toiminta päiväkodeissa oli enemmän aikuislähtöisempää kuin nykyään. Tuolloin korostettiin työntekijän ammatillisuutta ja asiantuntijuutta (Alasuutari 2006, 70). Toiminnassa painottui suunnitelmallisuus ja tarkoin määriteltujen tavoitteiden saavuttaminen (Mikkola & Nivalainen 2009, 13). Lastentarhanopettajien tehtäviin kuului toiminnan suunnittelu, ohjaus ja arviointi. Perheillä ei juuri ollut mahdollisuutta osallistua päivähoiton suunnitteluun saati toteutukseen. Se oli yleinen tapa jota ei kyseenalaistettu.

Päivähoiton kasvatusperiaatteet muodostuvat kulttuurissa vallitsevien kasvatuskäsitysten mukaisesti. 1980-luvun lopulla päivähoiton sisältöä ja laatua

alettiin tarkastella kriittisesti. Kun vallitsevia käytänteitä haluttiin kehittää, alettiin nostaa esille lapsikeskeisyyden käsitettä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 12.) Nykyään lapsilähtöistä kasvatusta tukee Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005) kirjatut periaatteet, joiden mukaan jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja häntä tulee kunnioittaa yksilönä. Toimintaa ohjaavat käytännöt muokkaantuvat ammatillisen henkilökunnan arkisten päätösten tuloksena (Karila & Nummenmaa 2006, 34). Lapsen hyvinvointia tuetaan sillä, että hän voi toimia ja kehittyä omaan tahtiin omana persoonana. Arvostus ja hyväksytyksi tuleminen tunne syntyy kokemuksesta, että tulee kuulluksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 13, 15.) Lapsilähtöisyys on oppimis- ja opettamisprosessi, joka pohjautuu kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan. Se painottaa aikuislähtöisen opetuksen sijasta lapsen omaa aktiivisuutta leikkiin ja tutkimiseen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 35.)

Lapsilähtöinen kasvatusta on päivähoiton työntekijälle sekä haaste että mahdollisuus. Toiminnan keskiössä ovat aikuisen aito lapsen kuuleminen ja läsnäolo. Oppiakseen tuntemaan lasta aikuisen tulee viettää aikaa tämän kanssa. Aikuisen tulee osoittaa olevansa luotettava ja turvallinen jonka puoleen lapsi voi kääntyä minkälaisessa tilanteessa tahansa. Kun aikuinen tuntee lapsen, hän huomaa, jos tämän käytös on normaalista poikkeavaa ja voi tällöin selvittää, onko kotona tai hoidossa tapahtunut jotain, joka poikkeavan käytöksen aiheuttaa. Kun aikuinen tuntee ryhmänsä lapset, hänen on helppo suunnitella ohjattua toimintaa. Hän tietää lasten kiinnostuksen kohteet ja voi myös kysellä heidän toiveitaan. Ryhmätuokioiden suunnittelussa auttaa, kun tuntee lasten vahvuudet ja tuen tarpeet. Toiminta ja ympäristö on silloin helpompi järjestää lapsen kehitystä tukeväksi. Aikuinen pystyy ennakoimaan, mitä asioita tulee ottaa huomioon tuokion järjestelyissä ja näin pyrkiä etukäteen edesauttamaan sen onnistumista.

Yksi haaste lapsilähtöisen kasvatuksen toteutumiseen varhaiskasvatuksessa on lapsiryhmien suuret ryhmäkoot. Aikuisen aika huomioida lapsi yksilönä, havainnoida tämän leikkiä ja toimia yhdessä tämän kanssa on hyvin rajallinen. Se vaatii tietoista paneutumista asiaan ja kykyä käyttää hyväksi lyhyetkin vapaat hetket lapsen kanssa. On olemassa erilaisia työkaluja, esim. havainnointilomakkeita, joita hyödyntämällä voi huomata tärkeitä asioita lapsen toiminnassa, niin vahvuuksia kuin heikkouksia. Sellaisesta voi olla apua, kun suunnitellaan toimintaa lähtökohtaisesti lapsen kokonaisvaltaista kehitystä tukeväksi.

2.4 Vuorohoito

Vuorohoito on viikon jokaisena päivänä ja ympäri vuorokauden tarjottavaa päivähoitoa. Lapsiperheillä on subjektiivinen päivähoito-oikeus, eli lapselle tulee perheen halutessa järjestää hoitopaikka vaikka sitä ei työn tai opiskelun takia tarvittaisi. Subjektiivinen oikeus ei kuitenkaan koske vuorohoitoa. Sitä järjestetään vain silloin, kun hoidolle on todellinen tarve. Vuorohoidon järjestämisestä on säädetty päivähoitolaissa, jonka toisen pykälän mukaan hoitoa on järjestettävä sinä vuorokauden aikana jolloin tarve esiintyy (Laki lasten päivähoitosta 2. §).

Vuorohoidolle on tyypillistä, että lapsen hoitopäivät ovat pitkiä. Vuorohoidossa hoitajakson pituudeksi tulee helposti yli kymmenen tuntia. Kalland (2011) arvostelee vuorohoitoa kovin sanoin toteamalla, ettei se ole lapsen edun mukaista. Kallandin mukaan vuoropäiväkoti tulisi määritellä varhaiskasvatuspalvelujen sijasta kunnan lastensuojelun avohuollon tukitoimeksi. Hänen mukaansa vuorohoidon tehtävä on ainoastaan mahdollistaa vanhempien vuorotyössä käynti. Kallandin mielestä olisi hyvä, että perheille voitaisiin lainsäädännön avulla tarjota yhteiskunnan tukea, jotta alle kouluikäisten vanhemmilla olisi mahdollisuus tehdä säännöllistä päivätyötä. (Kalland 2011, 170 - 171.)

Tiina Palviainen (2007) on tutkinut pro gradu - työssään vuorohoidon arkea henkilökunnan näkökulmasta. Hänen mukaansa epäsäännölliset hoitoajat ovat haaste hoidon toteuttamiselle, mutta hän ei korosta sitä erityisenä tekijänä. Palviaisen mukaan vuorohoito luo erityishaasteen henkilöstön vuorovaikutusosaamiselle. Työntekijöillä tulee olla taito ymmärtää lapsen ja perheen yksilölliset tarpeet ja huomioida ne toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa. (Palviainen 2007, 64 - 71.)

2.5 Haminan Keskikaupungin vuoropäiväkoti

Haminassa vuorohoidon toteutus on järjestetty yhdessä päiväkodissa. Keskikaupungin päiväkodissa on tarjottu päivähoitoa jo yli 50 vuotta. Vuorohoito siirtyi tiloihin vuonna 2003. Vuoropäiväkodissa järjestetään hoitoa vuorokauden ympäri perheiden tarpeen mukaan. Päiväkodissa työskentelee 11 kasvatustavastuullista työntekijää ja heidän lisäksi vaihteleva määrä avustajia, harjoittelijoita ym. Heistä kolme on lastentarhanopettajaa, kuusi lastenhoitajaa ja kaksi ryhmäperhepäivähoitajaa. Talossa on kirjoilla yhteensä 75 lasta, joista

kaikki tarvitsevat vuorohoitoa. Henkilökunnan työvuorot suunnitellaan lasten hoitolistojen mukaan, jolloin varmistetaan työntekijöiden riittävyys paikalla olevan lapsimäärän suhteen.

Keskikaupungin vuoropäiväkodissa toteutetaan VaVu-toimintamallin periaatteita. VaVu on varhaista vuorovaikutusta tukeva haastattelumenetelmä. Se on kehitetty neuvolan terveydenhoitajien työskentelyn tueksi erityisesti raskaana olevien äitien kanssa. Tavoitteena on perheiden hyvinvoinnin edistäminen, tuen tarpeiden tunnistaminen, sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen. VaVu-menetelmä soveltuu myös varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Päivähoidossa VaVun avulla pyritään luomaan avoin ja luottava suhde vanhempien ja henkilökunnan välille. VaVun materiaali sisältää valmiin haastattelurungon päivähoidon aloitushaastattelun tueksi. Keskikaupungin päiväkodissa se pyritään toteuttamaan useimmiten perheen kotona. Joskus tutustuminen aloitetaan päiväkodissa ja toinen tapaaminen sovitaan perheen kotiin. Kasvatuskumppanuus-koulutus on VaVun kanssa samankaltainen, mutta se on muokattu ensisijaisesti päivähoidon työntekijöille. Keskikaupungin vuoropäiväkodin henkilökunnasta viisi on suorittanut VaVu- ja kaksi Kasvatuskumppanuus-koulutuksen. Kaikki työntekijät tekevät kotikäyntejä ollessaan nimettyjä lapsen omahoitajaksi. Valmis haastattelumateriaali antaa valmiudet toteuttaa menetelmää, vaikkei työntekijä olisi siihen koulutusta saanutkaan.

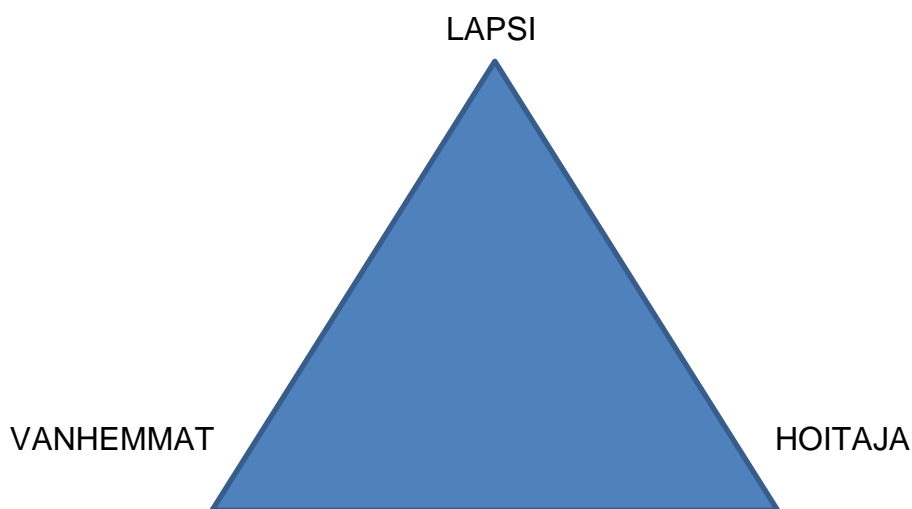
Vuorohoidossa kasvatusvastuullinen työntekijä tekee samoja tehtäviä kuin ns. ”tavallisessa” päiväkodissa. Päivisin järjestetään enemmän ohjattua toimintaa, illat ovat rauhallisempia. Työvuorot voivat ajoittua mihin aikaan vuorokaudesta tahansa. Työ on jaksotyötä, jolloin työvuorojen pituus vaihtelee. Keskikaupungin vuoropäiväkodissa yövuorot ovat yleensä pidempiä kuin päivävuorot.

Työntekijä saa tietoonsa kahden viikon työvuorolistan kerrallaan. Tämä johtuu siitä syystä, että monet vuorotyötä tekevät vanhemmat eivät tiedä omia työvuorojaan kovin pitkälle, joten he eivät pysty ilmoittamaan lapsen hoitoaikoja kuin sovittua kahta viikkoa aiemmin. Vuorotyöntekijää koskettavat samat säädökset kuin kaikkia päivähoidossa työskenteleviä. Esimerkiksi lapsiluku suhteessa työntekijöiden määrään on sama ja sitä noudatetaan erityisen tarkasti. Yhtä työntekijää kohden hoidossa voi olla seitsemän yli kolme vuotiasta, tai vastaavasti neljä alle kolme vuotta vanhaa lasta.

3 VUOROVAIKUTUS

Pohtiessa kasvatuskumppanuuteen vaikuttavia tekijöitä, törmää jatkuvasti käsitteeseen vuorovaikutus. Se on olennainen tekijä ihmisten välisten suhteiden muodostumisessa, ikään tai sukupuoleen katsomatta. Se vaikuttaa merkittävästi ihmisen kehitykseen lapsesta aikuiseksi. Hyvä vuorovaikutussuhde päivähoiton henkilökunnan ja perheen välillä on tärkeä tekijä toimivan kasvatuskumppanuuden aikaan saamiseksi. Se vaikuttaa oleellisesti lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseen, kun lapsen eri toimintaympäristöissä toimitaan yhdenmukaisesti sen edistämiseksi.

Pirjo-Leena Koivunen (2009) käsittelee vuorovaikutussuhteita teoksessaan ”Hyvä päivähoito”. Hän havainnollistaa vuorovaikutuskolmion avulla vanhempien, päivähoiton työntekijöiden ja lapsen välisiä suhteita. Kuvion avulla on helppo hahmottaa jokaisen toimijan välisen suhteen merkitys. Vanhempien ja työntekijöiden suhde vaikuttaa lapseen, vanhempien ja lapsen suhde vaikuttaa työntekijöihin ja työntekijöiden suhde lapseen vaikuttaa vanhempiin. Kaikki siis vaikuttaa kaikkiin. Kuvassa 1 lapsi on sijoitettu kolmion huipulle. Se kuvaa hyvin sitä, kuinka yhteistyötä tehdään ensisijaisesti lapsen etua ajatellen. Kaikilla kuviossa esitettyjen toimijoiden välisillä suhteilla on yhtä suuri vaikutus, mutta aikuisilla on vastuu toimivan yhteistyön saavuttamisessa.

Kuva 1. Vuorovaikutuskolmio (Koivunen 2009)

3.1 Varhainen vuorovaikutus

Ihmisellä on syntymästään lähtien tarve olla vuorovaikutuksessa. Lapsi tarvitsee turvallisen ihmisen, johon voi kiinnittyä ja joka on herkkä vastaamaan lapsen viesteihin johdonmukaisesti, lohtua ja turvaa antaen. Riittävän hyvään vuorovaikutukseen perustuva kiintymyssuhde luo pohjan lapsen tunne-elämän kehitykselle. Ensimmäisten kuukausien ihmissuhteista lapsi oppii hahmottamaan itseään, muita ihmisiä ja ympäristöä. Pysyvien ihmissuhteiden ja toistuvien vuorovaikutuskokemusten kautta mieleen syntyy yhdessä olemisen malli. Se luo pohjan kyvyille rakentaa ihmissuhteita ja elää niissä, sekä osallistua erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. (MLL; Salo 2005 - 2007.)

Lapsen kokemat vuorovaikutuskokemukset syntyvät niissä ympäristöissä joissa lapsi on ja elää. *Bronfenbrennerin ekologista systeemitteoriaa* on käytetty paljon tutkittaessa lapsen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja erityisesti sitä, miten lapsen eri kasvu ympäristöt (kehitysyhteisöt) ja niiden keskinäinen vuorovaikutus siihen vaikuttavat. Bronfenbrenner on jakanut lapsen eri kehitysyhteisöt systeemeihin, joista lähin ja tärkein on *mikrosysteemi*. Se käsittää mm. perheen ja päivähoitoryhmän. *Mesosysteemi* koostuu niistä suhteista, joita mikroympäristöillä on keskenään. *Eksojärjestelmä* käsittää kahden tai useamman ympäristön väliset yhteydet tai prosessit (Varhaiskasvatuksen teoriaa ja käsitteitä). Lapsi on yhtä aikaa monen eri yhteisön jäsen, joita voi olla esim. perhe, päiväkotiryhmä (Tast 2010). Bronfenbrennerin teoriassa korostuu lapsen kasvu ympäristöjen keskinäisen vuorovaikutuksen merkitys (Varhaiskasvatuksen teoriaa ja käsitteitä). Mm. Rimpelä kuvailee artikkelissaan ”*Kasvatus- kaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen*” lapsen erilaisia kehitysyhteisöjä tämän Bronfenbrennerin teorian kautta. Tärkein kehitysyhteisö on luonnollisesti perhe, mutta ensimmäisinä ikävuosina sen rinnalle nousee myös asuinalue ja päivähoito. Nämä kehitysyhteisöt muodostavat kokonaisuuden, jossa lapsi kokee erilaisia kehitykseen vaikuttavia vuorovaikutuskokemuksia. Näin myös päivähoiton merkitys osana lapsen kasvua ja kehitystä on tärkeä, jolloin kasvatuskumppanuuden merkitys korostuu. (Rimpelä 2013, 29.)

Varhaisten vuorovaikutuskokemusten ja erityisesti niissä esiintyvien puutteiden ei tarvitse leimata koko loppuelämää. Asioiden tietoinen työstäminen ja niissä kehittyminen on mahdollista läpi elämän. Näin myös lapsen päivähoitossa saamalla kokemuksilla on suuri arvo hänen kykynsä rakentaa minäku-

vaa ja suhdetta toisiin ihmisiin. Päivähoidon työntekijä voi olla lapselle tärkeä ja pitkäkestoinen ihmissuhde, joka vastaa riittäväällä tavalla lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. (MLL.)

3.2 Työntekijän ja vanhemman välinen vuorovaikutus

Temperamentti on ihmiselle tyypillinen tapa käyttäytyä. Se on suhteellisen pysyvä piirre, riippumatta iästä tai tilanteesta. Jokainen ihminen on temperamentiltaan ainutlaatuinen. Temperamentti käsitetään yleensä vilkkautena ja äkkipiikaisuutena, mutta se voi tarkoittaa mitä tahansa ominaisuutta, kuten esim. ujoutta ja rauhallisuutta. Siihen, miten kukin toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, vaikuttavat temperamentin lisäksi mm. lapsuuden kokemukset ja yksilön kiinnostuksen kohteet. Päivähoidon työntekijä tapaa työssään yhtä monta erilaista ihmistä kuin on vanhempaa. Jokaista tulee kohdella samantavoisesti. Työntekijälle haastavaa on kohdata erilaisissa elämäntilanteissa olevia perheitä tai omasta ajattelutavasta poikkeavia arvoja (Karila 2006, 96).

Päivähoidossa työntekijän ja vanhemman suhde rakentuu päivittäisissä tapaamisissa, jotka usein tapahtuvat esim. eteisessä lasta tuodessa tai haettaessa kotiin päivähoidosta. Ne ovat lyhyitä, mutta tärkeitä hetkiä. Työntekijällä on ensisijainen vastuu toimivan suhteen rakentamisessa. Hänen tulee olla valmis kuuntelemaan vanhempia ja keskustelemaan heidän kanssaan lapsen liittyvistä asioista.

Toisinaan puheeksi täytyy ottaa myös epämukavia asioita, esim. jos jokin lapsen käytöksessä on herättänyt huolta. Se voi vaatia työntekijältä rohkeutta, koska aina ei tiedä, miten vanhemmat suhtautuvat asiaan. Tällöin auttaa, jos vanhempiin on saanut muodostettua hyvän ja avoimen suhteen. Siitä syntyy luottamus molempien osapuolten välille. Kun tuo aktiivisesti esiin hyviä asioita, on helpompi ottaa puheeksi myös niitä ikävämpiä.

3.3 Työntekijän ja lapsen välinen vuorovaikutus

Ihmisellä on syntymästä lähtien biologinen taipumus reagoida, kokea ja ilmaista tunteitaan. Koska varhainen vuorovaikutus vaikuttaa psyykkiseen kehitykseen, voidaan varhaisten ihmissuhteiden nähdä muokkaavan monia ominaisuuksia, joita yleisesti pidetään osana temperamenttia. Lastenpsykiatrian professori ja ylilääkäri Tuula Tamminen käsittelee pikkulapsipsykiatrian artikkelissaan erilaisia pienten lasten ja varhaisen vuorovaikutuksen psyykkisiä häiriöi-

tä. Hän pitää niiden ehkäisyssä ja hoidossa tärkeimpänä asiana vuorovaikutuksen tukemista ja laadullista parantamista. Hän toteaa mm. päivähoitojärjestelyjen olevan länsimaissa oleellinen lapsen kehitykseen vaikuttava tekijä. Samalla Tamminen nostaa tärkeämmäksi asiaksi sen, miten lasta hoidetaan, kuin missä häntä hoidetaan. Ihmissuhteiden ja vuorovaikutuksen laatu on lapsen kannalta merkittävintä, päivähoitomuodosta tai -paikasta riippumatta. (Tamminen 2000.)

Päivähoidon työntekijällä on aina vastuu hyvän suhteen luomisessa lapsen kanssa. Parhaimmillaan suhde voi olla vuosien mittainen. Tuona aikana työntekijä näkee lapsen kehityksen ja oppii tuntemaan tämän ja toimimaan hänen kanssaan. Suhde saattaa muodostua hyvinkin läheiseksi, ja se voi vaikuttaa lapsen elämässä vielä pitkään suhteen päätyttyä.

Työntekijän tulee omalla toiminnallaan ansaita lapsen luottamus ja kunnioitus. Yksi tärkeä tekijä hyvän vuorovaikutussuhteen luomiseksi on aikuisen valmius kuunnella lasta ja olla kiinnostunut tämän asioista. Havainnoimalla työntekijä oppii lapsen tapoja toimia yksin ja ryhmässä toisten kanssa. Näin hän huomaa sellaiset tilanteet, joissa lapsi tarvitsee tukea ja ohjausta. Lapselle puhuttaessa puheen tulee olla lapsen kannalta ymmärrettävää. Puheen sävy on hyvä huomioida niin, ettei sanallinen ja sanaton viesti ole ristiriidassa keskenään ja aiheuta lapselle hämmennystä. Myös katsekontakti on tärkeä. Mahdollisuuksien mukaan aikuisen on hyvä asettua lapsen kanssa samalle tasolle, esim. kyykistyä hyvän kontaktin saamiseksi. Näin lapsi saa kokemuksen siitä, että aikuinen on oikeasti kiinnostunut ja kuuntelee häntä. (Koivunen 2009.) Aikuisen ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa tunteiden osoittaminen on tärkeää. Aikuisen herkkyys reagoida lapsen tarpeisiin vaikuttaa myönteisesti älylliseen ja kielelliseen kehitykseen. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 166.)

Rehellinen ja avoin vuorovaikutus on hyvän kasvatuksen keskeinen ehto (Kalliala 2008, 20). Vuorovaikutuksen tulee olla aktiivista. Aikuisen johdonmukainen ja ennakoitava käytös luo mahdollisuuden turvallisen kiintymyssuhteen syntymiseen. Aikuinen voi omalla toiminnallaan osoittaa olevansa kiinnostunut lapsesta ja tällä tavoin opettaa lapselle tämän omista vaikutusmahdollisuuksista ympäristöönsä. (Virolainen 2014, 158 - 159.) Osallisuuden kehittymiseen tarvittavia taitoja opitaan jo varhaisessa vuorovaikutuksessa. Kun lapsi saa osallisuuden kokemuksia, hänen kykynsä toimia erilaisissa sosiaalisissa yh-

teisöissä vahvistuu. Näin myös päivähoidon luomilla puitteilla tähän on merkittävä asema. (Rasku-Puttonen 2006, 113.)

Päivähoidon arki asettaa toisinaan haasteita henkilökunnalle. Ryhmäkoot saattavat olla suuria, jolloin yhden lapsen huomioiminen isosta joukosta on vaikeaa, tai sille ei ole riittävästi aikaa. Pienempien lasten kanssa perushoitotilanteet vievät aikuisen huomiota pois muilta lapsilta, mutta ne antavat luonnollisen tilan vuorovaikutukselle sen lapsen kanssa jota hoidetaan. Päivähoitoryhmässä on myös niitä lapsia, jotka käytöksellään vaativat enemmän huomiota kuin toiset. Työntekijän haasteeksi nousee se, kuinka toimia ryhmässä niin, että kaikki lapset tulisivat huomioiduksi. Toiset lapset tarvitsevat enemmän aikuisen tukea kuin toiset, mutta kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus aikuisen aikaan ja läsnäoloon. Lapset odottavat aikuisilta näiden leikkivän kanssaan, auttamaan selvittämään riitatilanteita sekä huomaaman lasten hyvät teot ja olemaan läsnä (Kalliala 2008, 223).

Omahoitajamalli on monissa päiväkodeissa vakiintunut käytäntö. Se perustuu kiintymyssuhdeteoriaan (ks. Kalland), jossa korostetaan lapsen tarvetta pysyviin ja turvallisiin ihmissuhteisiin. Päiväkodissa omahoitaja korvaa lapselle kotona tutun vanhemman. Mallissa lapselle nimetään oma aikuinen, joka hoitaa hoidon aloitukseen liittyvät rutiinit, sopii tutustumisista ja luo suhteen vanhempiin. Omahoitaja perehtyy lapseen ja tämän perheeseen, selvittää erityistä huomiota vaativat asiat ja välittää ne tiedoksi muulle henkilökunnalle. Vaikka kaikilla työntekijöillä on vastuu hoidossa olevista lapsista, omahoitajalla on oma erityisen tärkeä rooli kiinteän ja turvallisen suhteen luomisessa lapsen kanssa. Se auttaa lasta jatkossa toimimaan uusissa tilanteissa ja tutustumaan uuteen ympäristöön. Mikkolan ja Nivalaisen (2009) mukaan yksilöllisen ja henkilökohtaisen vuorovaikutuksen varmistaminen on haastava, muttei mahdoton tehtävä. Omahoitajamalli tukee heidän ajatustaan siitä, että pientä lasta tulisi suojella liian suurelta vuorovaikutussuhteiden määrältä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 20 - 21.) Kalland puoltaa omahoitajamallia osuvasti kuvauksellaan rautatieasemasta. *Lasta ei voi hoitaa kuin hänet olisi jätetty rautatieasemalle jossa vilisee aikuisia, mutta kenelläkään aikuisella ei ole vastuuta juuri tästä lapsesta.* (Kalland 2011, 158.)

Omahoitajuutta ja sen vaikutusta kasvatuskumppanuuden toteutumiseen on tutkittu useissa opinnäytetöissä. Esim. Vanhanen (2011) tutki laadullisessa

opinnäytetyössään omahoitajuuden toteutumista Meripirtin päiväkodissa. Hänen tutkimuskysymyksensä oli *Kuinka omahoitajuus tukee kasvatuskumppanuutta ja lapsen arkea työntekijöiden mielestä?* Tutkimustuloksista selviää, että omahoitajuudella on tärkeä merkitys kasvatuskumppanuuden vahvistamiselle. Se luo luottamusta ja yhteistyötä, sillä vanhempien on helppo puhua asioista omalle hoitajalle. Tutkimuksen mukaan omahoitajuus tukee päivähoiton aloitusta.

Paavola ja Taina (2011) valitsivat opinnäytetyössään kvantitatiivisen tutkimusotteen tutkiessaan kasvatuskumppanuuden toteutumista. Vaikka tutkimusmenetelmä eroaa esim. Vanhasen opinnäytetyöstä, on tuloksissa yhtäläisyyksiä. Molemmissa töissä todetaan omahoitajuuden vaikuttavan myönteisesti kasvatuskumppanuuden rakentumiseen. Paavolan ja Tainan mukaan omahoitajuus luo päivähoiton aloituksesta turvallisen. Luottamuksen syntyminen alkaa jo aloituskeskustelussa joka tehdään omahoitajan kanssa. Myös Palviaisen (2007) pro gradu - tutkimuksen mukaan omahoitajuus koetaan merkitykselliseksi ja kasvatuskumppanuutta tukevaksi asiaksi (Palviainen 2007, 53).

4 KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuus määritellään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vanhempien ja henkilöstön tietoiseksi sitoutumiseksi toimimaan yhdessä lasten kasvun ja kehityksen tueksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31 - 32). Se voidaan nähdä keinona laadukkaan varhaiskasvatustyön tekemiseen (Järvinen ym. 2009, 118). Yhteistyön lähtökohtana ovat lapsen tarpeet. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyy kahden lapsen kanssa toimivan tärkeän tahon tietämys ja kokemus hänestä yksilönä sekä eri ryhmien ja kehitysyhteisöjen jäsenenä. Kumppanuus on tasavertaista, jossa ammattilaisilla on yleinen tietämys lapsen kehityksestä ja vanhemmilla paras tuntemus ja olennainen tieto omasta lapsestaan. Kasvatuskumppanuus on kasvatustehtävän vastavuoroista jakamista. Se perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen ja yhteiseen päämäärään. (Karila 2006, 92 - 93.) Hyvä yhteistyö tuo lapselle kokemuksen turvallisesta jatkumosta kodin ja päiväkodin välillä (Mikkola & Nivalainen 2009, 12).

4.1 Kasvatuskumppanuuden periaatteita

Kaskela ja Kekkonen (2006) määrittävät kasvatuskumppanuudelle neljä ohjaavaa periaatetta. Ne ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus. Nämä periaatteet tukevat toinen toisiaan. Ne ohjaavat päivähoiton henkilökunnan toimintaa yhteistyön toteuttamisessa lapsen ja tämän vanhempien kanssa.

Kuuleminen luo puitteet kunnioituksen ja luottamuksen syntymiselle. Työntekijän tulee järjestää aikaa vanhempien kanssa keskusteluun ja osoittaa olevansa kiinnostunut siitä mitä heillä on sanottavaa. Kunnioitus näkyy toisen arvostamisena ja hyväksymisenä. Se voi olla myös haaste, etenkin erilaisuutta kohdatessa. Kuuntelemisen kautta voidaan oppia ymmärtämään erilaisia arvoja ja kulttuureja. Kun ymmärtää erilaisuutta, sitä kohtaan syntyy kunnioitusta, joka puolestaan edesauttaa hyvän vuorovaikutuksen syntymistä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34, 36.)

Luottamus rakentuu hiljalleen ajan kanssa. Se syntyy vanhempien saamista kokemuksista lapsensa hyvästä hoidosta. Siihen vaikuttaa työntekijän luoma turvallinen ja sensitiivinen suhde lapseen, sekä myös vanhempien tietämyksen ja toiveiden kuuleminen. Tämä edellyttää aitoa vuoropuhelua, eli dialogia, jossa kaikilla on mahdollisuus tulla kuulluksi. Dialogin tulee olla tasa-arvoista, jossa jokaisen osapuolen tietämys ja mielipiteet ovat yhtä arvokkaita. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36, 38.) Dialogisuus edellyttää keskustelijoiden välistä aktiivista ja sitoutunutta vuoropuhelua, jossa osapuolilla on pyrkimyksenä päästä yhteisymmärrykseen. (Järvinen ym. 2009, 119.)

4.2 Päivähoidon aloitus

Lapselle sopiva ikä päivähoiton aloitukseen on aina ajankohtainen ja kiivaitakin mielipiteitä synnyttävä aihe. Keskustelua aiheuttaa mm. kiintymyssuhdeteoriaan (kts. Kalland) perustuva lapsen jatkuva tarve aikuisen läsnäoloon ja sen katkeamiseen liittyvä vahingollinen kokemus lapsen kehitykselle. (Kalland 2011, 153.) Suomalainen sosiaalipalvelujärjestelmä tukee lasten kotihoitoa myöntämällä alle kolmevuotiaan kotona hoidettavan lapsen huoltajalle rahallista tukea. Monet perheet tarvitsevat kuitenkin hoitopaikan lapselleen ennen kuin tämä täyttää kolme vuotta. Nuorimmat aloittavat päivähoiton ollessaan alle vuoden ikäisiä.

Varhaisen vuorovaikutuksen ja varhaisten ihmissuhteiden vaikutuksesta kehitykseen on paljon tutkittua tietoa. Olen työni edellisessä luvussa käsitellyt vuorovaikutusta todentaakseni sen tärkeyttä erityisesti silloin, kun lapsi aloittaa päivähoiton. Koska varhaisvuosien kokemuksilla on suuri merkitys, on hoidon aloitukseen syytä panostaa ja luoda siitä mahdollisimman kiireetön ja hyvä kokemus kaikille osapuolille. Rauhallinen tutustuminen päiväkotiin ensin lyhyinä hetkinä oman vanhemman kanssa antaa lapselle aikaa tottua uuteen ympäristöön, jossa hän tulee tulevaisuudessa viettämään paljon aikaa. Myös tuttu, mahdollisesti jo lapsen kotona tapaama hoitaja luo turvallisuuden tunnetta ja helpottaa eroahdistusta siinä vaiheessa, kun hoito todellisuudessa alkaa ja vanhempi jättää lapsen päiväkotiin lähteäkseen itse töihin. Kaikki lapset tarvitsevat aikuisen apua, turvaa ja läsnäoloa, mutta sen merkitys kasvaa mitä nuorempi lapsi on. Alle 3 -vuotias ei vielä pysty omaksumaan montaa aikuista johon turvautua. Perusluottamus syntyy, kun lapsella on ensin yksi ihminen johon kiintyä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 21.)

Lapsen näkökulmasta on hyvin perusteltua, miksi päivähoiton aloitukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Usein kuulee sanottavan, kuinka lapsi tottuu jäämään hoitoon, kun sille antaa aikaa, eikä enää muutaman päivän päästä jää itkemään vanhemman perään. Toiset lapset eivät itke, mutta voivat silti kokea eron ahdistavana. Tutun aikuisen läsnäolo ja hänen huomionsa auttavat lasta sopeutumisessa.

Hoidon aloitus on uusi ja jännittävä tilanne myös vanhemmille. Huoli lapsen sopeutumisesta on todellinen ja he voivat kokea sen ahdistavana. Hoidon aloitukseen liittyvät käytännöt ovat tärkeitä myös vanhempia ajatellen. Hairo ja Meriluoto (2011) tutkivat opinnäytetyössään vanhempien näkökulmasta hyviä aloituskäytäntöjä alle 3 vuotiaan lapsen aloittaessa vuorohoitoa. Heidän tutkimuksensa mukaan askeleittain tutustuminen ja useat tutustumiskäynnit päiväkotiin olivat vanhempien mielestä hyvä kokemus ja auttoivat lasta sopeutumaan paremmin. Palviaisen (2007) pro gradu - tutkimus puoltaa tätä käytäntöä myös henkilökunnan näkökulmasta. Palviaisen mukaan perusteellinen tutustuminen on onnistuneen hoidon ja kasvatuskumppanuuden kulmakivi. (Palviainen 2007, 64 - 71.)

Haminassa yleisen käytännön mukaan lapselle myönnetystä päivähoitopaikasta ilmoitetaan viimeistään kaksi viikkoa ennen hoidon aloituksen toivottua

ajankohtaa. Keskikaupungin vuoropäiväkotiin haettaessa ilmoitus hoitopaikan saamisesta tulee kuitenkin noin kuukautta ennen. Tähän vaikuttaa käytännölliset syyt, sillä vuorohoidossa hoitoajat tulee ilmoittaa kaksi viikkoa etukäteen henkilökunnan työvuorojärjestelyjen vuoksi. Ilmoituksen jälkeen vanhemmat ottavat yhteyttä hoitopaikkaan sopiakseen tutustumiskäynnistä. Vuoropäiväkodin henkilökunta katsoo lapselle iän mukaisen pienryhmän ja ryhmän aikuisista ns. omahoitajan, jonka kanssa sovitaan hoidon aloitukseen liittyvät ensimmäiset tutustumiset.

Keskikaupungin vuoropäiväkodissa noudatetaan VaVu-koulutuksen periaatteita. Ensimmäinen tai toinen tutustumiskerta tehdään perheen kotona omahoitajan toimesta. Tämä on todettu hyväksi ja toimivaksi käytännöksi niin perheiden kuin henkilökunnan puolesta. Erityisesti ensimmäisen lapsen kanssa hoidon aloitus on uusi ja jännittävä kokemus myös vanhemmille. Hoitajan tullessa kotiin voidaan rauhassa käydä läpi hoidon aloitukseen liittyviä käytännön asioita. Ensitapaamisen tunnelma on usein rennompia silloin, kun se tehdään perheen kotona. Vanhemmat eivät jännitä ollessaan omassa, tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Hoitaja koetaan tasavertaisena. Mennessään vieraaseen kotiin hänellä tulee olla avoin ja kunnioittava asenne, jolloin hän käytöksellään tukee tätä asetelmaa. Kotikäynnin lähtökohtana on antaa puheenvuoro perheelle. Kun hoitaja näkee lapsen ja perheen näiden omassa, tutussa ympäristössä, hänelle jää vähemmän tilaa omille mielikuville. Usein lapsi käyttäytyy eri tavalla eri ympäristöissä. Kotona ollessaan lapsi on turvallisessa ja tutussa tilassa, jolloin hoitajalla on mahdollisuus nähdä lapsen käytöstä aidoimmillaan.

4.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma, eli Vasu, on vakiintunut käytäntö päivähoidossa (Alasuutari 2010, 15). Vasu tarkoittaa valtakunnallisen ja kunnan Vasun pohjalta laadittuja lomakkeita. Lomakkeisiin täytetään tietoja lapsesta ja perheestä, lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet, sekä muut ajankohtaiset asiat. Täytetyt lomakkeet talletetaan lapsen omaan Vasu-kansioon, johon kerätään lisäksi muutakin materiaalia lapsen koko päivähoitoajasta, kuten piirustuksia, valokuvia tai lapsen tarinoita. Lasten kansioita säilytetään yleensä sellaisessa paikassa josta ne ovat lasten saatavilla ja niitä voi halutessaan katsella.

Vasun täyttäminen aloitetaan heti kun lapsi aloittaa päivähoidossa. Kotiin toimitetaan hoitopäätöksen mukana Vasun kansilehti ja kotona täytettävät aloi-

tussivut. Kansilehteen voi liimata lapsen kuvan, siihen voi piirtää ja värittää tai muulla tavoin koristella se mieleiseksi. Alkusivuille kirjataan tietoja lapsesta ja perheestä. Näistä voidaan jutella aloituskeskustelun aikana, tai palata siihen noin kuukauden kuluttua, jolloin on tapana pitää pieni keskusteluhetki siitä miten hoidon aloitus on sujunut. Vasu-kansio on tärkeä väline kasvun ja kehityksen tallentamiseen niin lapselle itselleen kuin myös vanhemmille nähtäväksi. Se myös antaa hoitohenkilökunnalle näkemyksen lapsen kehityksestä jolloin on mahdollista arvioida ovatko lapsen kaikki kehitysvaiheet sujuneet iän mukaisesti. Materiaalia Vasu-kansioon kerätään pitkin vuotta. Jos se täyttyy ennen kuin lapsen päivähoito päättyy, otetaan käyttöön uusi kansio ja vanha annetaan lapselle kotiin.

Vasu-lomakkeita täytetään vähintään kerran vuodessa. Niiden pohjalta käydään vanhempien ja hoitajien välinen keskustelu, jolle varataan rauhallinen ja riittävä aika. Keskusteluun osallistuu lapsen omahoitaja tai oman pienryhmän muita hoitajia. Vasuun kirjataan tietoja lapsen kehityksestä eri osa-alueilla. Vanhemmat miettivät omasta näkökulmastaan asioita, joista iloitsevat lapsessaan. Yhdessä hoitajien kanssa keskustellaan lapsen vahvuuksista ja pohditaan, onko lapsen kehityksessä mitään askarruttavaa. Vasuun voidaan kirjata yhdessä sovittavia asioita, esimerkiksi jos lapsen olisi hyvä oppia jokin taito, jota aletaan yhdessä harjoitella. Jos Vasu-keskusteluja on käyty aiemmin, palataan edellisellä kerralla kirjattuihin asioihin ja mietitään onko päästy sovittuihin tavoitteisiin.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhtenä lähtökohtana on tarjota vanhemmille osallisuutta lapsen varhaiskasvatuksessa. Kasvunkansion avulla vanhemmat voivat tutustua lapsen arkeen hoidossa sen lisäksi, mitä heille välittyy työntekijöiden ja lapsen itsensä kertomana. Vasu-keskusteluissa on kyse myös vanhempien saama päivähoiton henkilökunnan, eli varhaiskasvatuksen asiantuntijan arvio ja näkemys lapsesta. (Alasuutari 2010, 59.)

4.4 Kasvatuskumppanuus arjessa

Jokainen erilaisissa kehitysyhteisöissä lapsia kohtaava on kasvattaja joko tietoisesti tai tiedostamatta. Jokaisella lapsen kehitysyhteisöllä ja niiden aikuisella on oma erityinen tehtävänsä yksittäisen lapsen kehityksessä. (Rimpelä 2013, 45.) Tässä opinnäytetyössä kehitysyhteisöt käsittää kodin ja vuoropäi-

väkodin. Kasvatuskumppanuus on näiden yhteisöjen välistä yhteistyötä, jota voidaan pitää tärkeämpänä kuin kasvatusvastuun jakamista.

Yksi kasvatuskumppanuutta edistävä tekijä on vanhempien mahdollisuus osallistua lapsensa päivähoidon. Mikkola ja Nivalainen (2009) nostavatkin vanhempien osallisuuden kasvatusyhteistyössä yhdeksi laatutekijäksi. Kyse on siitä, kuinka tärkeäksi yhteistyö koetaan ja minkälaiset puitteet sille luodaan. Vanhemmilla on paras asiantuntemus omasta lapsestaan, ja tuota tietoa päivähoidon henkilökunta tarvitsee omaan työhönsä. Mikkolan ja Nivalaisen mukaan haasteeksi nousee vanhempien näkeminen asiakkaan roolissa, joka voi hämärtää sitä kuinka vanhempien toiveisiin ja odotuksiin vastataan. (Mikkola & Nivalainen 2009, 60.)

Kasvatuskumppanuus toteutuu parhaiten arkisissa tilanteissa. Ammattilaisen vastuulla on luoda puitteet sen toteutumiseksi. Tämä tapahtuu parhaiten päivittäisissä kohtaamisissa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa. Luotettavan suhteen syntymiselle on annettava aikaa. Työntekijän tulee omalla toiminnallaan osoittaa olevansa kiinnostunut lapsen asioista ja myös vanhempien ajatuksista ja mielipiteistä. Myös vanhempainillat ja vasu-keskustelut, sekä päiväkodin muut yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä tilanteita hyvän vuorovaikutussuhteen ja yhteistyön ylläpitoon.

Vuoropäiväkodissa niin lasten hoito-ajat kuin työntekijöiden työvuorot vaihtelevat kaiken aikaa, eikä niissä ole säännönmukaisuutta. Saattaa kulua päiviä tai jopa viikkoja, ettei hoitaja tapaa lasta tai vanhempia. Se tuo luonnollisesti haastetta hyvän suhteen ylläpitoon. Tämän vuoksi on tärkeää, että työntekijä pystyy alusta asti luomaan avoimen ja luottavaisen ilmapiirin vanhempien kanssa.

4.5 Jaettu asiantuntijuus

Kasvatuskumppanuus perustuu hyvään ja toimivaan vuorovaikutukseen perheiden ja päivähoidon työntekijöiden välillä. Parhaimmillaan se on vanhemmuutta tukevaa. Kasvatuskumppanuuden yksi tarkoitus on aktivoida vanhempia yhteistyöhön. Vastuu hyvän suhteen luomisesta on työntekijällä. Kodilla ja päivähoidolla on oma ja erilainen tieto ja kokemus lapsesta. Näiden yhdistämisellä turvataan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Vanhemman tulee

voida luottaa siihen, että lapsen tarpeet ja toiveet tulevat kuulluksi. Työntekijä luottaa puolestaan siihen, että vanhempi kunnioittaa hänen ammattitaitoaan.

Vanhemmat ovat lapsen ensisijaisia kasvattajia ja heidän kasvatusvastuunsa on ohittamaton (Lämsä 2013, 50). Päivähoidon tehtävä on tukea perheitä näiden kasvatustehtävässään ja kunnioittaa sitä. Jokainen perhe on erilainen. Perheen sisäiseen kulttuuriin ja toimintatapoihin vaikuttavat monet asiat. Tällaisia ovat esim. vanhempien omat taustat ja kasvatukselliset näkemykset, kulttuuri ja arvot, perheenjäsenten yksilölliset temperamentit jne. Työntekijän panos perheeseen tutustumisessa on tärkeää. Mitä paremmin perheen tuntee, sen helpompi on nähdä asioita heidän kannaltaan.

Kasvatuskumppanuudessa painottuu vanhempien asiantuntijuus omasta lapsestaan. Työntekijän tulee kuunnella vanhempia ja ottaa huomioon heidän ajatuksiaan ja ideoita. Kyseessä on vanhempien ja ammattilaisten aito ja tasavertainen kohtaaminen. Se on vuoropuhelua, jossa yhdistyvät ammattilaisen osaaminen ja asiantuntemus sekä vanhemman tuntemus omasta lapsestaan tämän hyvinvointia tukevalla tavalla. (Lämsä 2013, 15.) Siihen, kuinka paljon vanhemmat haluavat panostaa kumppanuuteen, vaikuttaa heidän näkemyksensä siitä ja sen luomista odotuksista (Lehtipää 2007,5).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Aiheen valinta

Opinnäytetyöni aiheen valinta tapahtui helposti. Oma toiveeni työn aiheeksi oli, että siitä olisi hyötyä omaan työhöni ja työyksikköni päivähoidossa. Pohitiessani aihetta, työpaikkani johtaja kehotti minua ottamaan yhteyttä Haminan kaupungin varhaiskasvatuspäällikkö Tytti Kaislaan ja kysymään olisiko hänellä tarvetta jollekin tietylle tutkimusaiheelle. Sain häneltä vastaukseksi toiveen tehdä opinnäytetyö aiheena ”Kasvatuskumppanuus vuorohoidossa”. Aihe vahvistui huhtikuussa 2014, työn tilaajana on Haminan kaupunki.

Sopimus opinnäytetyöstä tehtiin Haminan kaupungin varhaiskasvatuspäällikkö Tytti Kaislan kanssa huhtikuussa 2014. Teoria-osuutta aloin kirjoittamaan seuraavana syksynä. Tällöin olin myös ensimmäisen kerran yhteydessä Keski-kaupungin vuoropäiväkodin vastaavaan lastentarhanopettajaan, ensin sähköpostin välityksellä, jonka jälkeen menin vuoropäiväkotiin tapaamaan häntä. Tuolloin sovimme alustavasti vuoropäiväkodin henkilökunnan osallistumisesta

tutkimukseni aineiston keräämiseen. Aluksi ajattelin haastatella jokaista työntekijää erikseen, mutta myöhemmin sain idean yhteisen ryhmätilaisuuden järjestämiseksi. Vuoropäiväkodin henkilökunta oli alusta alkaen yhteistyöhaluinen, sain heiltä VaVu-koulutuksen materiaalia avuksi tutkimuksen työstämistä varten.

Vaikka työn aihe ei ollut minusta lähtöisin, innostuin siitä kuitenkin kovasti. Olin etukäteen tietoinen, että Keskikaupungin vuoropäiväkodissa toteutetaan VaVu-toimintamallin periaatteita. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen päivähoiton aloitukseen ja hyvän suhteen luomiseen vanhempien kanssa panostetaan paljon. Käytännössä se näkyy esim. kotikäynteinä hoitoa aloitettaessa. Olin kuullut menetelmästä hyvää palautetta ja olin siitä syystä vakuuttunut sen toimivuudesta. Tiedän, että monissa haminalaisissa päiväkodeissa henkilökunta on käynyt joko VaVu- tai Kasvatuskumppanuus-koulutuksen. Kuitenkaan lapsen päivähoiton aloitukseen ei mielestäni panosteta riittävästi. Esim. kotikäyntikäytäntöä en ole kuullut toteutettavan muissa yksiköissä kuin vuoropäiväkodissa. Tiesin VaVu-menetelmän saaneen hyvää palautetta ja olin joskus itsekseni ihmetellyt, miksei sitä toteuteta kaikissa päivähoitoyksiköissä vakiintuneena tapana. Itse en ole koulutusta käynyt, mutta tulevaisuudessa toivon minullakin olevan siihen mahdollisuus. Olen kuullut useilta kollegoiltani koulutuksen olevan antoisa ja nähnyt, kuinka se on innostanut ihmisiä pohtimaan uusia toimintatapoja ja kehittämään omaa työtään.

Kasvatuskumppanuus on paljon muutakin kuin hoidon alkaessa tehtävä kotikäynti. Pohjan luominen hyvälle vuorovaikutussuhteelle on ensiarvoisen tärkeää, sillä suhde perheen ja hoitopaikan välillä saattaa kestää vuosia. Lapsi viettää hoitopäivänä suuren osan vuorokauden hereillä olo ajastaan hoidossa, joten vanhempien ja hoitohenkilökunnan välisellä yhteistyöllä on merkitystä.

Olin myös pohtinut mielessäni, kuinka kasvatuskumppanuus toteutuu päivähoitossa, mitä se oikeasti pitää sisällään ja miten vanhempien kuulemista voitaisiin edistää. Olin vakuuttunut, että tällä hetkellä toteuttamiamme käytäntöjä voitaisiin kehittää ja sitä kautta edistää vanhempien osallisuutta. Opinnäytetyön aihe vastasi siis myös omiin tarpeisiini. Toivoin, että työlläni pystyisin tuomaan toteen kasvatuskumppanuuden tärkeyttä ja sitä vahvistavia menetelmiä.

5.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymys

Tutkimukseni tavoite oli selvittää *vuoropäiväkodin työntekijöiden kokemuksia kasvatuskumppanuudesta*. Vuorohoito asettaa omat haasteensa hoidon järjestämisessä, sillä lapsen hoitoaika voi sijoittua mihin aikaan vuorokaudesta tahansa. Tämä rajoittaa vanhempien ja työntekijän kohtaamisia, jolloin hyvän vuorovaikutussuhteen luomiseksi täytyy erityisesti huomioida ja panostaa niihin hetkiin jolloin se on mahdollista. Tutkimuksen avulla halusin kartoittaa, kuinka haasteellisena vuorohoitohenkilökunta kokee tämän epäsäännönmukaisuuden ja minkälaisia ratkaisuja ja toimintatapoja he ovat kehittäneet hyvän suhteen luomiseksi vanhempien kanssa. Tavoitteenani oli tuoda esille niitä asioita, jotka todetaan toimiviksi ja joilla nähdään olevan merkitystä hyvän kasvatuskumppanuuden luomiseksi. Tarkoitukseni oli todentaa ja tuoda esiin VaVu- ja Kasvatuskumppanuus-koulutuksien antaman tiedon hyödyllisyys ja hyvät kokemukset esimerkkinä kaikille päivähoitoyksiköille.

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys muodostui niistä tekijöistä, jotka luovat merkityksen kasvatuskumppanuuden toteuttamiselle, sekä käytännön toiminnalle. Se koostuu varhaiskasvatuksesta, vuorovaikutuksesta ja itse kasvatuskumppanuudesta. Opinnäytetyöni tutkimuskysymys nousi tavoitteesta selvittää *millaisia kokemuksia työntekijöillä on kasvatuskumppanuudesta vuorohoidon haastavassa ympäristössä?* Tutkimukseni rajautuessa vain henkilökunnan kokemuksiin, jää vanhempien näkökulma heidän työntekijöille antamaan palautteeseen ja niihin kokemuksiin joita työntekijälle syntyy vuorovaikutustilanteissa heidän kanssaan.

Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet ja kuntien omat Vasut luovat linjaukset, joiden mukaan jokaiselle päivähoiton yksikölle kehittyy oma tapa toimia. Tutkimuskohteeni oli Haminan kaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta. Tutkittava kohderyhmä oli pieni. Tämä tutkimus antaa tiedon yhden toimintatavan mukaisesta työskentelystä ja siihen liittyvistä kokemuksista, eikä näin ollen ole yleistettävissä olevaa tietoa. Yhtenä tutkimuksen tarkoituksena oli kuitenkin kartoittaa tämän ryhmän hyviä kokemuksia ja heidän mielestään toimivat käytännöt, joita olisi mahdollista toteuttaa myös muissakin päivähoitoyksiköissä.

5.3 Learning cafen toteutus

Tutkimukseni on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Tavoitteena kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tutkittavan ilmiön kuvaaminen sanallisessa muodossa, sen kokonaisvaltainen ymmärtäminen ja tulkitseminen. Laadullista tutkimusta tehdessä ei käytetä yksityiskohtaisia kysymyksiä. Tutkimus tapahtuu luonnollisessa ympäristössä ja sen aineistoa kerätään vuorovaikutussuhteessa tutkittavien kanssa. (Kananen 2014, 18.)

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, ettei tutkittavaa ilmiötä tunneta, siitä ei ole tietoa tai tehtyä tutkimusta. Minun tutkimusaiheeni, kasvatuskumppanuutta ja vuorohoitoa on kuitenkin tutkittu paljon. Theseuksessa on 63 Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa tehtyä opinnäytetyötä hakusanalla *kasvatuskumppanuus*. Tieteelle on ominaista kaiken epäily ja ilmiöiden testaus tiedon luotettavuuden ja paikkaansa pitävyyden kannalta. (Kananen 2014, 16.) Tämän pohjalta aiheen lisätutkimukselle on olemassa peruste. Varhaiskasvatus on Suomessa jokaisen lapsiperheen oikeus ja sen laatua pyritään parantamaan mm. kehittämällä henkilökunnan ammattitaitoa ja valmiuksia toimimaan perheitä tukien. Tämä huomioiden tutkimukselleni oli tarve myös työn kehittämisen näkökulmasta.

Opinnäytetyöni tutki kasvatuskumppanuutta yhden paikkakunnan vuorohoidon työntekijöiden silmin. Sen tarkoituksena oli tuoda paikallista näkemystä asiasta, joka ei ole yleistettävissä muiden vastaavien tahojen kokemuksiin ja mielihiteisiin. Erityinen tekijä tutkimuksessani oli sen kohdistuminen vuorohoitoon. Se ei kuitenkaan vaikuta tulosten käyttökelpoisuuteen ns. ”tavallisessa” päivähoidossa. Pääasiallisesti lapsen hoito on molemmissa järjestetty samoin periaattein, vuorohoidossa lisähaasteen tuo lapsen epäsäännölliset ja vaihtelevat hoitoajat. Tutkittaessa asiaa joka perustuu pääosin yksilön tai ryhmän henkilökohtaisiin kokemuksiin, ei ennalta voida olettaa, minkälaisia tutkimustuloksia tullaan saamaan. Tästä syystä oli mahdollista, että tutkimusta tehdessä nousee esiin paljon sellaisia näkemyksiä, joista saisi hyvin jatkotutkimuksen aiheita.

Laadullista tutkimusta voidaan kuvata prosessina, jossa teoria ja tutkimuksesta saatavat tulokset käyvät jatkuvaa vuoropuhelua keskenään. Kiviniemen (2007) mukaan laadullisen tutkimuksen edetessä tapahtuu eri elementtien, kuten tutkimustehtävän, teorianmuodostuksen, aineiston keruun ja analyysin

joustavaa kehitystä. Hän korostaa kentältä saadun tiedon merkitystä teoreettisen viitekehyksen jäsentäjänä. Tutkimuksen vaiheet eivät välttämättä ole etukäteen jäsennettävissä. On mahdollista, että tutkimuksen edetessä tutkimustehtävää tai aineistonkeruuta koskevat ratkaisut voivat muokkautuvat. Myös tutkijan oma kehittyminen tutkimuksen aikana on tärkeää. (Kiviniemi 2007, 70 - 78.)

Tiedonkeruumenetelminä laadullisessa tutkimuksessa ovat haastattelujen lisäksi havainnointi, kyselyt ja dokumentit (Kananen 2014, 27). Aluksi ajattelin toteuttaa tutkimukseni haastattelemalla jokaista työntekijää yksi kerrallaan. Ajan järjestäminen haastattelujen tekemiseksi oli kuitenkin minulle itselleni liian haasteellinen. Olen itse päivätöissä ja ilta-aikaan vuoropäiväkodin henkilökunta on mitoitettu tarkkaan paikalla olevien lasten mukaan, joten lapsiryhmästä irtautuminen olisi tuolloin ollut hankalaa. Täytyi siis keksiä joku toinen tapa, jolla työntekijät saisivat vapaasti kertoa kokemuksiaan ja ajatuksia kasvatuskumppanuudesta. Tunsin etukäteen suurimman osan vuoropäiväkodin henkilökunnasta. Tiesin minkälaisia persoonia he ovat, joten minun oli helppo sitä kautta miettiä, mikä olisi sopiva lähestymistapa tutkittavaan aiheeseen juuri tämän ryhmän kohdalla. Tästä syystä olin luottavainen siihen, että vaikka järjestäisin ryhmätilaisuuden, jokainen ryhmän yksilö saisi mahdollisuuden tuoda julki omia mielipiteitään ja kokemuksiaan. Oletin tämän työyhteisön toimivan hyvin yhdessä, joten en siitä syystä järjestänyt ensin mitään muuta ryhmän yhteistoimintaa tukevaa toimintaa.

Tutkimusmenetelmäksi valitsin learning cafen, eli oppimiskahvilan. Se on keskusteluun perustuva menetelmä, jonka tavoitteena on omien näkemysten esiin tuominen ja yhteisten ratkaisujen löytäminen ja kehittäminen. (Innokylä, Verkostojohtaminen.) Koska oppimiskahvila on yhteistoiminnallinen menetelmä jota tehdään pienryhmissä, ajattelin sen olevan samalla ikään kuin työnohjauksellinen tilanne koko vuoropäiväkodin henkilökunnalle. Se antaisi heille mahdollisuuden pohtia ja reflektoida omaa työtään ja niitä menetelmiä, joita he työssään toteuttavat.

Learning cafessa iso ryhmä jaetaan pienryhmiin. Ryhmän vetäjällä on valmiina kysymyksiä, joiden avulla pyritään saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kysymyksiä on vähintään yhtä monta kuin pienryhmiä. Kysymykset on kirjoitettu paperille ja ne jaetaan pieniin pöytäryhmiin, yksi kysymys jokaiseen

pöytään. Jokaiselle pienryhmälle annetaan ennalta sovittu aika, esim. 10 minuuttia. Tänä aikana ryhmä pohtii pöydälle asetettua kysymystä. Tarkoituksena on kirjata paperille ajatuksia, mitä kysymys kullekin ryhmän jäsenelle tuo mieleen. Ryhmäläiset voivat keskenään päättää kirjaavatko he paperille lauseita, yksittäisiä sanoja vai kenties lisäkysymyksiä. Kun annettu aika on kulu-
nut, paperit jätetään pöytään ja ryhmä siirtyy seuraavan pöydän ääreen poh-
timaan seuraavaa kysymystä. Tällöin he näkevät edellisen ryhmän kirjaamat
asiat ja voivat halutessaan hyödyntää niitä omassa pohdinnassaan. Pöytiä
vaihdetaan niin kauan kun kaikki pienryhmät ovat käsitelleet kaikkia kysymyk-
siä. Lopuksi kysymykset käydään yhdessä läpi ja keskustellaan papereille kir-
jatuista ajatuksista.

Ryhmätilaisuudessa, eli learning cafessa olin muodostanut neljä pääkysymys-
tä, joita osallistujat pienryhmissä pohtivat. Tilaisuus alkoi yhteisellä osuudella,
jossa ensin keskustelimme vuoropäiväkodin henkilökunnasta ja heidän koulu-
tuksestaan sekä perheiden määrästä ja niiden erilaisista kokoonpanoista. Tä-
män jälkeen koko ryhmä sai yhdessä pohdittavaksi mitä ajatuksia heille nou-
see sanasta *kasvatuskumppanuus*. Olin kiinnittänyt seinälle ison pahvin, jolle
kirjasin sanoja joita työntekijät vapaasti huutelivat. Tällä tavoin halusin pohjus-
taa aihetta ja antaa työntekijöille ajatuksen sisäistää käsiteltävää teemaa.

Tämän jälkeen osallistujat jaettiin kahteen kolmen hengen ryhmään. Ryhmät
menivät eri huoneisiin pöydän ääreen. Annoin molemmille ryhmille kaksi ky-
symystä, jotka olin kirjoittanut erillisille pahveille sekä kynät, joilla he saivat va-
litsemallaan tavalla kirjoittaa pahville kysymyksistä nousevia ajatuksia. Ohjeis-
tin kirjoittamaan sanoja, lauseita tai mitä vain mieleen nousee. Annoin aikaa
kirjoittamiseen noin 20 minuuttia, eli yhteen kysymykseen oli aikaa paneutua
noin 10 minuuttia. Tuon ajan jälkeen vaihdoin kysymyspahvit ryhmien kesken
ja annoin taas saman aikamäärän kysymysten tarkasteluun. Kehotin ryhmiä
huomioimaan myös toisten kirjaamat tekstit ja pohtimaan nouseeko niistä lisää
ajatuksia omaan pohdintaan.

Asettamani kysymykset olivat avoimet ja laajat. Tarkoitukseni ei ollut johdattaa
työntekijöitä tiettyyn lopputulokseen. Kanasen (2014) mukaan kysymysasette-
lu kytkeytyy tutkittavaan ilmiöön ja ennakkotietoon, sekä siitä tiedossa olevaan
teoriaan. Kysymysten esittäminen tuottaa tietoa siinä muodossa kuin ne esite-
tään. (Kananen 2014, 24 - 25.) Koska minulla oli ennako-oletuksia tutkimuk-

sella saatavista tuloksista, pyrin siihen, etten liian pikkutarkoilla kysymyksillä johdattelisi vastauksia, vaan halusin saada tilaisuuteen osallistuvien työntekijöiden aidon näkemyksen asioista. Myöskään tästä syystä en osallistunut pohdintavaiheeseen, vaan annoin ryhmäläisten työskennellä rauhassa.

Ryhmäläiset pohtivat seuraavia kysymyksiä:

Mitä asioita työntekijän tulee huomioida hyvän kasvatuskumppanuuden luomiseksi?

Miten vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden?

Haasteet toimivan kasvatuskumppanuuden toteutumiselle?

Mitä hyvää tai huonoa VaVun toteuttamisessa on?

Learning cafessa oma roolini on olla enemmän keskustelun mahdollistaja kuin siihen osallistuja. Vuoropäiväkodin työntekijät saavat tilaisuuden yhdessä pohdita arjen käytännön toimintaa miettimällä, mitkä käytännöt ovat toimivia ja synnytykö heille työn kehittämisideoita. Loppu keskustelun aikana minulla on mahdollisuus kirjoittaa muistiinpanoja. Jos keskustelua ei synny tai se on nihkeää, voin viedä sitä eteenpäin kysymyksillä ja oletuksilla. Roolini voi siis osittain muuttua myös haastattelijaksi. Kananen (2014, 76) käsittelee laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä yhtenä tapana teemahaastattelua. Vaikka oma tutkimukseni ei ole tällainen, löydän siitä joitakin yhtymäkohtia valitsemaani menetelmään, erityisesti oman roolini suhteen. Kanasen mukaan tutkija oppii keskustelun kautta ilmiön ymmärtämistä ja voi tehdä syventäviä ja tarkentavia kysymyksiä. Tutkijalla tulee olla ennakkokäsitys tutkittavasta ilmiöstä, jonka kautta hän valmistautuu keskusteluun ja varmistaa, että kaikki oleelliset aiheet tulee käsiteltyä. Avointen kysymysten tuottamalla teksteillä ja tarinoilla tutkijan tulee löytää vastaus asetetulle tutkimusongelmalle. (Kananen 2014, 25.)

Vuorohoidossa henkilökunnan työajat suunnitellaan lasten hoitolistojen mukaan. Tiesin tämän tarkoittavan sitä, että yhteisen ajan järjestäminen koko henkilökunnan kesken olisi hankalaa. En kuitenkaan antanut tämän vaikuttaa tutkimusmenetelmän valintaan, sillä uskoin oppimiskahvilan olevan kaikille paikalla olijoille hyödyllinen menetelmä. Koska työn tilaaja on Haminan kaupunki ja Keskikaupungin vuoropäiväkoti toimii sen alaisuudessa, sain sovittua,

että oppimiskahvila järjestetään henkilökunnan työaikana. Näin kaikkien oli osallistuttava tilaisuuteen, lomalla olevia työntekijöitä lukuun ottamatta.

Ryhmätilaisuuden, eli oppimiskahvilan vuoropäiväkodin henkilökunnalle järjestin helmikuussa 2015. Kasvatusvastuullisia työntekijöitä talossa on yhteensä 11, mutta tilaisuudessa oli paikalla vain 6 henkilöä. Oppimiskahvilan järjestämisen aikana osa henkilökunnasta oli vuosi- tai sairauslomalla. Pidin valitettavana, että vain puolet talon henkilökunnasta pystyi osallistumaan tilaisuuteen. Tämä asia oli kuitenkin ennalta odotettavissa, sillä on erittäin hankalaa järjestää ajankohta jolloin kaikki pääsevät paikalle. Halusin saada työni etenemään, joten toteutin tilaisuuden huonosta osallistumisprosentista huolimatta tiedostaen, että kvalitatiivisen tutkimusaineiston laadulla on suurempi merkitys kuin sen koolla (Vilka 2005, 126).

5.4 Aineiston analyysi

Learning cafessa vuorohoidon henkilökunta oli kirjannut ajatuksiaan ennalta asettamiini kysymyksiin. Kirjaukset olivat yksittäisiä sanoja, sekä eripituisia lauseita. Lopuksi kävimme tuotoksia läpi yhdessä niin, että työntekijät kertoivat kirjaamiinsa asioihin sisältyviä ajatuksia. Minulla oli mahdollisuus kirjoittaa muistiinpanoja, mutta tein niitä varsin niukasti. Mielestäni henkilökunnan kirjaamat asiat olivat selkeitä ja ne vastasivat kysytyihin kysymyksiin, joten en kokenut tarvetta lisämuistiinpanoille vaan halusin keskittyä kuuntelemaan työntekijöiden kertomuksia.

Tutkimukseni aineiston analysoinnissa käytin sisällönanalyysiä. Se on kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin soveltuva perusanalyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 91). Sisällönanalyysillä kuvataan kerättyä aineistoa kirjallisessa muodossa. Tämä tulee tehdä mahdollisimman tiiviisti ja selkeästi, jotta siitä saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 108.) Minun tutkimusaineistoni oli valmiiksi varsin tiiviissä muodossa. Aineistoa analysoidessani tiivistin sitä lisää etsien vastauksista samankaltaisuuksia, esim. vanhempien kokemuksia kysyttäessä oli kirjattu *hyvä palaute ja perheet positiivisesti yllättyneitä*. Nämä vastaukset voidaan tulkita merkitykseltään samantyyppisiksi ja niputtaa yhteen.

Vastausten tiivistäminen ja samankaltaisuuksien etsiminen voidaan katsoa teemoitteluksi, joka on yksi sisällönanalyysin vaihe. Vastaukset oli annettu

selkeästi kysytyihin kysymyksiin, eikä niistä löytynyt suuria poikkeavuuksia. Esimerkiksi työntekijöiden ajatukset siitä, kuinka *vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden*, oli kysyty eri kysymyksellä kuin *työntekijöiden omat kokemukset*. Koska kaikki asettamani kysymykset niiden erilaisista näkökulmista huolimatta liittyivät luonnollisesti tutkimaani aiheeseen, nousi vastauksissa selkeästi esiin samoja teemoja. Keskikaupungin vuoropäiväkodissa on panostettu lapsen hoidon aloitukseen liittyvään aikaan. Sen vaikuttavuus lapsen hoitopolun aikana sekä koko päiväkodin toiminnassa on luettavissa kaikkien eri kysymysten vastauksista.

Tutkimukseni lähtökohtana olivat *vuorohoidon työntekijöiden kokemukset kasvatuskumppanuudesta*. Heidän itse kirjaamansa ajatukset ja mielipiteet eivät jätä varaa tulkinnalle, vaan todentavat asian juuri sellaisena kuin tekstissä lukee. Tulkintaa voi kuitenkin esiintyä aineistoa tiivistäessä ja vastausten samankaltaisuuksia etsiessä. Tulkinnan mahdollisuus on myös siinä vaiheessa, kun pyrin todentamaan teoreettisen viitekehyksen ja tutkimusaineiston yhtäläisyyksiä ja näyttää toteen itselleni tutkijana asettamani tavoitteen, joka oli tutkimuksen avulla todentaa VaVu-menetelmän hyvät käytännöt.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Mitä kasvatuskumppanuus on?

Vuoropäiväkodin henkilökunnalla oli selkeät näkemykset siitä, mitä kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan ja mitä se pitää sisällään. Yksinkertaisesti kasvatuskumppanuudesta voidaan ajatella, että se on perheiden ja päiväkodin yhdessä muodostamaa *toimivaa arkea*, joiden kesken yhteistyö sujuu. Tärkeimpinä asioina pidettiin *luottamuksen, kuuntelun ja kunnioituksen* kautta syntyvää *avointa ilmapiiriä* henkilökunnan ja perheiden välillä. Tämä *moleminpuolinen vuorovaikutus* on oleellinen tekijä sen onnistumiselle.

Nämä vuoropäiväkodin henkilökunnan ajatukset kasvatuskumppanuudesta myötäilevät suoraan Kaskelan ja Kekkosen määrittämiä periaatteita, joita käsitteelin luvussa 4.1 sivulla 19. Nämä periaatteet ovat luottamus, kuuntelu, kunnioitus ja dialogi. Ne ovat vahvasti sidoksissa toinen toisiinsa ja luovat yhdessä edellytykset kasvatuskumppanuuden toteutumiseen. Näiden periaatteiden esiin nostaminen kuvaa hyvin sitä, että työntekijät ovat toiminnallaan edistäneet kasvatuskumppanuuden toteuttamista tiedostaen siihen vaikuttavat asiat.

He työskentelevät päivähoidon eettisten arvojen mukaan ja haluavat itse vaikuttaa tekemänsä työn laatuun. Kasvatuskumppanuuteen vaikuttavien periaatteiden tunnistaminen luo puitteet hyvälle yhteistyölle paitsi perheiden kanssa, myös työyhteisön kesken.

Henkilökunnan kouluttautumisella voidaan olettaa olevan merkitystä siihen, että asia on sisäistetty ja siihen panostetaan, koska sen vaikuttavuus tunnustetaan. Keskikaupungin vuoropäiväkodin henkilökunnasta suurin osa on käynyt joko VaVu- tai Kasvatuskumppanuus-koulutuksen. Niihin osallistuvat vakituisesta henkilökunnasta vuorollaan kaikki, työntekijän pohjakoulutuksesta riippumatta. Koulutusten anti on otettu tehokkaasti käyttöön. Tietoa on jaettu ja toimintaa kehitetty koko työyhteisön kesken. Pitkjänteisen työn tulokset olivat nähtävissä ryhmätilaisuuden aikana. Kaikkien paikalla olijoiden ajatukset olivat yhteneväisiä, joka todistaa myös sitä, että työmenetelmät ovat toimivia ja koko työyhteisö on sitoutunut niitä käyttämään.

6.2 Työntekijän rooli hyvän kasvatuskumppanuussuhteen luomisessa

Kysyttäessä *millaisia asioita työntekijän tulee huomioida hyvän kasvatuskumppanuussuhteen luomiseksi*, voi tärkeimmäksi asiaksi nostaa työntekijän oman ammatillisuuden ja ammattitaidon. Siihen liittyy vahvasti työntekijän oma asenne asiakkaan, eli perheen kohtaamisessa. Paperille kirjattiin mm. *ystävällisyys, rehellisyys, perheiden erilaisuuden huomioiminen ja kuuntelu*. Näiden asioiden toteutumista edellyttää se, että työntekijä ei perhettä kohdatessa luo itselleen *ennakko-asenteita, eikä tee olettamuksia*, vaan ottaa jokaisen perheen vastaan tasavertaisena. Ammatillisuus ilmenee siinä, kuinka työntekijä ottaa asioita vastaan. Perheiden erilaisuus asettaa kohtaamisille haasteen, sillä joskus tavat ja ajatukset voivat poiketa paljonkin omista. Kaikkia tulee kuitenkin kunnioittaa ja pyrkiä löytämään kaikkia osapuolia tyydyttäviä tapoja toimia.

Keskikaupungin vuoropäiväkodissa on panostettu erityisesti perheen kohtaamiseen hoidon alkaessa. Heille on tärkeää luoda perheelle tervetullut olo, joka saadaan aikaan edellisessä kappaleessa mainittuja asioita toteuttaen. *Hyvä suunnittelu työpaikalla* edistää perheen vastaanottamista ja *kiireetöntä tutustumista*. Kun päiväkotia saa tiedon hoidon aloittavasta lapsesta, hänelle katsotaan iän mukainen ryhmä johon hän liittyy. Ryhmän kasvatustavoista aikuisista yksi nimetään lapsen *omahoitajaksi*, joka vastaa hoidon aloitukseen

liittyvistä asioista. Lapselle laitetaan valmiiksi mm. *oma naulakkopaikka*, joka viestii lapsen olevan odotettu ja tervetullut uuteen hoitopaikkaan.

Kaikki nämä työntekijöiden huomioimat asiat omassa toiminnassaan tukevat kasvatuskumppanuuden periaatteita. Ne eivät toteudu ainoastaan ajatuksen tasolla, vaan ne on otettu tietoisesti mukaan konkreettiseen toimintaan. Päivähoidon aloitukseen liittyvä vanhempien ja lapsen kokema stressi on huomioitu ja pyritty saamaan kokemuksesta mahdollisimman positiivinen. Tämä antaa pohjan hyvän vuorovaikutussuhteen luomiselle sekä antaa perheelle tunteen siitä, että he ovat tärkeitä ja heistä välitetään. Myös työntekijän näkökulmasta hoidon aloitukseen liittyvät hyvät lähtökohdat edesauttavat jatkossa perheen kanssa toimimista. Vanhempiin luotu lämmin luottamussuhde helpottaa asioiden puheeksi ottamista ja erilaisten tapojen ymmärtäminen on helppoa, kun tuntee perhettä enemmän.

6.3 Henkilökunnan ajatuksia vanhempien kokemuksista

Tutkimuksessani keskityin selvittämään ainoastaan vuorohoidon henkilökunnan kokemuksia. Halusin kuitenkin kysyä työntekijöiltä, mitä he arvioivat vanhempien ajattelevan asiasta. Kasvatuskumppanuus perustuu vahvasti osapuolten dialogisuuteen, joten olin kiinnostunut siitä, minkälaisia kokemuksia työntekijöille on syntynyt heidän toimiessa vanhempien kanssa.

Henkilökunta kirjoitti ja kertoi saaneensa *hyvää palautetta* erityisesti päivähoiton aloitukseen liittyvistä menetelmistä. Lähes kaikki perheet ottavat hoitajan vastaan omaan kotiinsa sitä kyseenalaistamatta, kun heille on kerrottu sen olevan ”talon tapa”. Työntekijöiden mukaan *perheet ovat positiivisesti yllättyneitä* siitä, kuinka mukava kokemus se on.

Työntekijät kokivat, että yhteistyön sujuvuus riippuu paljon *perheen sisäisistä tavoista toimia*. Esimerkiksi Vasu-kansioihin ja keskusteluihin liittyvä *paperikaavakkeiden täyttö* on joidenkin vanhempien mielestä *turhaa*. Vasu-keskusteluissa *äidit ovat aktiivisempia* kuin isät. Työntekijät eivät nähneet perheiden erilaisuuden vaikuttavan yhteistyön sujumiseen. Jokainen perhe otetaan vastaan sellaisena kuin se on ja heidän kanssaan työskennellään jokaisen yksilöllisistä tarpeista käsin. Yhteistyön lähtökohtana on *lapsen paras kaikkilla*.

6.4 Haasteet kasvatuskumppanuuden toteutumiselle

Haastavimmaksi asiaksi perheiden ja päiväkodin yhteistyössä nousi selkeästi perheiden erilaiset toimintatavat ja ajatusmallit suhteessa päiväkodin toimintaperiaatteisiin. Työntekijät kuvailivat vaikeaksi sen, jos *ajatusmaailma ei kohtaa ollenkaan perheen ja työyhteisön välillä*. Vanhempien keskinäiset välit vaikuttavat myös paljon. *Perheen äidin ja isän välillä voi olla asioihin erilaiset näkökulmat*. Tämä näkyy usein avioeroperheiden kanssa toimiessa.

Tässäkin kohtaa päivähoidon aloitus nousi merkittävään rooliin. Työntekijät kokivat, että *kiireellisessä aloituksessa kasvatuskumppanuus kärsii*. Suhteen luomiseen perheen kanssa panostetaan, sillä se vaikuttaa lapsen koko päivähoitopolun kulkuun. Kaikki työntekijät olivat samaa mieltä mm. kotikäyntien positiivisesta vaikutuksesta molempien osapuolten välillä.

Yllättävää mielestäni oli se, ettei haasteita mietittäessä mainittu vuorohoidon arkea ja siten lasten epäsäännöllisiä hoitoaikoja. Myös henkilökunnan työajat ovat vaihtelevia, sillä ne suunnitellaan tarkasti lasten läsnäolon mukaan. Ensimmäiset kontaktit perheen kanssa hoitaa lapsen omahoitaja. Lapsen ensimmäinen hoitopäivä suunnitellaan niin, että hoitoon tullessa perhettä on vastassa sama työntekijä kuin kotikäynnillä. Omahoitajuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yksi ihminen hoitaa aina saman lapsen asioita ja suhteita perheen kanssa. Kaikki tarpeellinen tieto jaetaan henkilökunnan kesken niin, että hoitajista kuka vaan voi keskustella perheen kanssa tietäen lapseen liittyvät olennaiset asiat.

Tutkimustulosten avulla on selkeästi todettavissa, että ajankäyttö ei ole liian suuri haaste tai este esim. kotikäyntien toteuttamiseen. Se vaatii kenties enemmän suunnittelua hoitajien työvuoroihin, mutta on toteutettavissa kun niin halutaan. Uusia lapsia aloittaa hoidon vuoropäiväkodissa ympäri vuoden, joten samaan aikaan ei usealla perheellä ole käynnissä tutustumisprosessia. Tutkimuksen mukaan suurimmat haasteet kasvatuskumppanuudelle luo erilaiset henkilökemiat ja *perheiden sisäiset tavat toimia*.

6.5 VaVun toteuttaminen

Keskikaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta on suurimmaksi osaksi käynyt VaVu- tai Kasvatuskumppanuus-koulutuksen. Yksi merkittävä tekijä VaVussa on lapsen päivähoidon aloitukseen panostaminen. Tässä yhteydessä VaVulla

tarkoitetaan erityisesti hoidon aloitukseen liittyvää kotikäyntiä ja työntekijän tekemää haastattelua vanhemmille. Lapsen päivähoiton aloitus on koko perheelle suuri stressitekijä, jolla voidaan katsoa olevan vaikutusta myös pidemmällä aikavälillä. Koko Keski kaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta on sitoutunut toimimaan VaVun mukaisiin toimintaperiaatteisiin, riippumatta omasta koulutustaustastaan.

Kotikäynti koetaan erittäin hyväksi tavaksi aloittaa suhteen luominen perheen kanssa. Tilanne voi olla jännittävä, etenkin kokemattomalle työntekijälle. Tämä menetelmä on kuitenkin todettu niin hyväksi, että kaikki ovat halukkaita sitä toteuttamaan. Työntekijöiden kokemusten mukaan kotikäynnillä *on helpompi muodostaa vastavuoroinen suhde vanhempiin, jolloin vaikeitakin asioita on helpompi hoitaa ja selvittää ja niihin on uskallus puuttua. Kotikäynnillä on rauha puhua ja kysyä, joten vanhempien helppo ottaa asioita puheeksi.* Erityisesti ensimmäisen lapsen kohdalla tämä nähdään hyvänä asiana, että voidaan rauhassa puhua päivähoitoon liittyvistä käytännöistä.

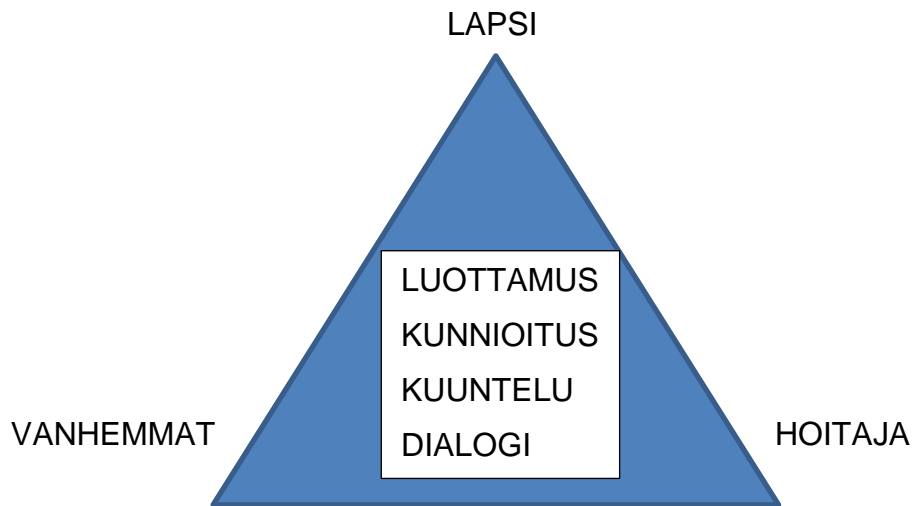
Työntekijän tekemällä kotikäynnillä osapuolten kohtaaminen koetaan tasavertaisempaan kuin päiväkodissa. Kunnioitus toisen kotia kohtaan korostuu hoitajan asenteessa tavata perhe ns. heidän ”omalla maaperällä”. Tilanne ei myöskään ole työntekijälle samalla tavalla ennakoitavissa, kuin jos se tapahtuisi päiväkodissa. Uuteen paikkaan täytyy mennä avoimin mielin ja olla valmis kohtaamaan mitä vain eteen tulee. Myös työntekijän *turvallisuus* nousi keskustelun aikana huomioon asiakas. Valitettavasti on olemassa mahdollisuus siihen, että jotain ennakoimatonta ja ikävää tapahtuu kotikäynnin aikana. Käynnit suunnitellaan aina työvuorolistaan, jolloin muulla henkilökunnalla on siitä tieto.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kasvatuskumppanuus on tällä hetkellä päivähoitossa tärkeä teema, johon panostetaan päivähoitomuodosta riippumatta. Kasvatuskumppanuuden perustana on lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen ja edistäminen. Koti on lapsen ensisijainen kasvattaja ja päivähoiton tehtävä on tukea vanhempia näiden kasvatustehtävässään. On olemassa erilaisia, käytännön kautta hyväksi todettuja tapoja toteuttaa tätä yhteistyötä. Lopulta kyse on kuitenkin ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta, jossa jokainen toimii oman persoonansa mukaan. Työntekijältä vaaditaan ammatillisuutta ja sitä, että hän on työssään si-

toutunut toimimaan valtakunnallisten, sekä oman työyksikkönsä arvojen ja normien mukaisesti. Ne luovat työlle kehykset, johon on hyvä rakentaa omanlaisensa tapa työskennellä. Kasvatusalan ammattilaisilla on laaja teoria tietämys lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista. Tämä tieto ohjaa päiväkodissa tehtävää kasvatustyötä erilaisine toimintamalleineen.

Kasvatuskumppanuus perustuu ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Tutkimukseni perusteella työntekijän näkökulmasta suurin haasteellinen tekijä on erilaisten perheiden kohtaaminen. Jokaista tulee kunnioittaa, vaikka näkemykset asioista voivat olla hyvinkin erilaisia. Jokaiselle perheelle on mahdollistettava samat lähtökohdat, mutta yksilöllinen kohtaaminen on aina ainutlaatuista. Toiset vanhemmat haluavat keskustella usein ja paljon, kun toisille riittää lyhyt kuulumisten vaihto lapsen tuonti ja haku tilanteissa. Vaikka kasvatuskumppanuus on vastavuoroista, on sen toteutumisen päävastuu aina työntekijällä. Kasvatuskumppanuuden neljä periaatetta: luottamus, kunnioitus, kuuntelu ja dialogisuus edesauttavat hyvän vuorovaikutussuhteen syntymisen kaikkien osapuolten välillä. Mielestäni nämä teemat, vuorovaikutussuhteet ja kasvatuskumppanuuden periaatteet, linkittyvät vahvasti toinen toisiinsa, jokainen yhtä tärkeänä tekijänä. Ne toteutuvat Keskikaupungin vuoropäiväkodin arvoissa ja henkilökunnan toimintatavoissa. Käytän asian havainnollistamiseen (kuva 2) aiemmin esittelemääni Pirjo-Leena Koivusen vuorovaikutuskolmiota lisäten siihen kasvatuskumppanuuden neljä periaatetta tukemaan vuorovaikutussuhteiden syntymistä ja ylläpitoa.

Kuva 2. Vuorovaikutuskolmio

Koska Keskikaupungin vuoropäiväkodin toimintatavat pohjautuvat VaVu-koulutuksesta hyväksi todettuun menetelmään, on teoriatieto varhaisesta vuorovaikutuksesta vahvasti taustalla. Esim. Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria käsitteellistää ihmisen taipumusta muodostaa voimakkaita tunnesiteitä toisiin ihmisiin sekä selittää erokokemusten aiheuttamia stressitiloja ja niiden ilmenebismuotoja. (Sinkkonen.) Ymmärrys lapsen varhaisten ihmissuhteiden merkityksestä koko elämänkaaren kehitykselle tekee myös päivähoiton roolista merkittävän. Teoriatietämys tukee toteutettavia toimintamalleja. Kasvatuskumppanuus ei ole ainoastaan hyvän suhteen luomista työntekijöiden ja vanhempien välille, vaan sillä on suuri vaikutus lapsen kokemaan turvallisuuden tunteeseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Päivähoidon aloitus on lapsen elämässä tärkeä vaihe. Lapselle syntyvä kokemus voi pysyä mielessä pitkään ja vaikuttaa siihen, miten lapsi sopeutuu uuteen ympäristöön ja sen ihmisiin. Toisinaan sanotaan, että ”lapsi tottuu nopeasti päiväkotiin”. Tämä pitääkin usein paikkansa. Aikuisilla on kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa lapsen kokemukseen. Hoidon aloitus on stressaava tekijä niin lapselle kuin vanhemmille. Se vaikuttaa myös ns. reippaan oloiseen lapseen, vaikkei sitä hänen käytöksestään välttämättä näe. Mitä enemmän asiaan panostetaan, sitä helpompaa sopeutuminen on. Lapsi tarvitsee aikuisen turvaa muuttuvissa tilanteissa. Bowlbyn kiintymyssuhdeteorian mukaan aikuisen sensitiivinen ja johdonmukainen toiminta lapsen kokiessa hätää suojaa kehittyvää keskushermostoa. (Sinkkonen.) Muun muassa tämä tieto tukee Keskikaupungin vuoropäiväkodin toiminnassa perheille luotua mahdollisuutta rauhalliseen tutustumistahtiin lapsen aloittaessa uudessa hoitopaikassa.

Keskikaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta toteuttaa VaVu-mallin mukaisesti, lapsen hoidon aloitukseen liittyvää kotikäyntiä perheen luona. Tutkimuksen mukaan he kokevat tämän käytännön edistävän myönteisellä tavalla kasvatuskumppanuussuhteen luomista ja vaikuttavan siihen koko lapsen hoitopolun ajan. Vuosien kokemuksen perusteella menetelmän myönteinen vaikutus on vahvistunut ja sitä toteutetaan normaalina talon tapana. Haminan päivähoitossa perheen luona tehtävät kotikäynnit eivät ole yleinen tapa. Voisi ajatella Keskikaupungin päiväkodin olevan tässä asiassa eräänlainen pioneeri, joka toiminnallaan näyttää esimerkkiä jota muiden on helppo seurata. Mielestäni tämä tutkimus vahvistaa kotikäyntien hyödyn kasvatuskumppanuussuhteen luomisessa ja sitä tulisi toteuttaa päivähoitossa vakiintuneena käytäntönä.

Kasvatuskumppanuus on pitkäaikainen, luottamukseen ja lapsen hyvinvoinnin edistämiseen perustuva suhde päivähoiton työntekijöiden ja perheen välillä, jonka rakentaminen alkaa lapsen aloittaessa päivähoiton. Hyvä yhteistyö tuo lapselle kokemuksen turvallisesta jatkumosta kodin ja päiväkodin välillä (Mikkola & Nivalainen 2009, 12). Se on jokapäiväistä kanssakäymistä ja vuorovaiikutusta niin lapsen kuin vanhempien kanssa. Tutkimuksen mukaan kotikäynneillä näyttää olevan myönteinen merkitys tämän suhteen luomisessa. Se näkyy niin henkilökunnan omissa mietteissä, kuin heidän vanhemmilta saamassaan palautteessa. Ensi kosketus perheen ja työntekijän välillä luo pohjan alkavalle yhteistyölle. Silloin syntyy luottamus, jonka ympärille rakentuu kaikki muu. Kotikäynnin tekeminen ei ole edellytys hyvän suhteen luomiseksi, mutta tutkimuksen mukaan se edesauttaa sitä merkittävästi.

Kasvatuskumppanuus rakentuu jokapäiväisestä arjesta ja erilaisista kohtaamisista ihmisten kesken. Työntekijöiltä se vaatii tietoista panostusta asiaan. Keskikaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta huomioi toiminnassaan tärkeäksi oman ammatillisuuden. Siihen liittyy vahvasti tapa ja asenne, jolla kohdatta vanhemmat ja lapset. Hoitajien puheissa ja kirjoituksissa nousi esiin ystävällisyys ja kunnioitus erilaisuutta kohtaan. He halusivat, että kaikilla olisi tervetullut olo taloon. Nämä ovat niitä avaintekijöitä, joilla kasvatuskumppanuuden periaatteita toteutetaan. Ammattitaitoinen hoitaja kohtaa jokaisen perheen ja yksilön tasa-arvoisena ja luo suhteen heille sopivalla tavalla. Hoitajan vastuulla on kasvatuskumppanuuden toteutuminen ja tulee muistaa, että vastavuoroiselle dialogille on tarjottava mahdollisuuksia vaikei vanhemmat tai lapsi sitä kaiken aikaa vaadi. Osa perheistä, varsinkaan ensimmäisen lapsen koh-

dalla, ei välttämättä ymmärrä tai osaa olla aktiivinen palautteen saaja tai antaja. Vuoropäiväkodin työntekijät pyrkivät jatkuvaan vuorovaikutukseen perheiden kanssa. Toiminta on järjestetty niin, että vanhemmilla on halutessaan mahdollisuus keskustella lapsen asioista, tai olla vaikka hetki mukana seuraamassa tämän touhuja päiväkodissa.

8 POHDINTA

8.1 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen vuorohoidossa

Tutkimusta varten toteutetussa ryhmätilaisuudessa, learning cafessa, nousi vahvasti esille vuoropäiväkodin henkilökunnan sitoutuminen työhönsä. Kuukaan työntekijöistä ei kyseenalaistanut heidän tapaansa toimia kasvatuskumppanuutta edistävästi, johon liittyy esim. hoidon aloitukseen liittyvät kotikäynnit. Haminalaisissa päiväkodeissa tämä käytäntö ei ainakaan toistaiseksi ole yleisesti käytössä. Vuoropäiväkodissa on toteutettu jo usean vuoden ajan VaVu-koulutukseen pohjautuvaa mallia, joka perustuu varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen haastattelumenetelmään. Se on todettu käytännössä niin hyväksi ja kannattavaksi, että myös ne hoitajat, jotka eivät ole saaneet asiaan koulutusta, ovat perehdytetty siihen ja he toimivat sen mukaisesti. Myös näiden työntekijöiden kokemukset ovat positiivisia. Alkuhaastattelun voi tehdä valmiin kaavakkeen pohjalta. Usein kokeneen työntekijän ei tarvitse pitää sitä esillä, mutta se on olemassa haastattelun rungoksi ja tueksi. Uusilla työntekijöillä on mahdollisuus tehdä ensimmäinen kotikäynti yhdessä toisen hoitajan kanssa.

Vuorohoidossa lapsen hoitopaikka myönnetään noin kuukautta ennen hoidon aloitusta. Muutoin tämä aika on noin kaksi viikkoa. Tieto paikan varmistumisesta hyvissä ajoin antaa mahdollisuuden useaan tutustumiskäyntiin päiväkodissa. Keskikaupungin vuoropäiväkodissa lapsi käy tutustumassa keskimäärin kaksi kertaa. Väljä aikataulu antaa kuitenkin tilanteen vaatiessa liikkumavaraa ja mahdollisuuden useammalle käynnille, jos se lapsen ja perheen kannalta koetaan tarpeelliseksi. Jos lapsi on arka ja kova jännittämään, useammat tutustumiset tekevät päiväkodista, sen lapsista ja henkilökunnasta tutumman, jolloin sopeutuminen varsinaisen hoidon alkaessa on helpompaa. Oman äidin tai isän tuttu ja turvallinen läsnäolo ensimmäisillä kerroilla helpottaa tutustumista. Mielestäni pitkä tutustuminen pitäisi mahdollistaa kaikille perheille riippumatta päivähoitomuodosta. Kaksi viikkoa on hyvin lyhyt aika. Toisinaan

perheen ja päiväkodin aikataulut on vaikea sovittaa yhteen niin, että kiireetön tutustuminen lyhyen ajan sisällä olisi mahdollista.

Kasvatuskumppanuus on vuorovaikutusta kahden erillisen tahon, päivähoitohenkilöstön ja perheen välillä. Vaikka tutkimus keskittyi vuorohoidon henkilökunnan näkökulmaan, oli siitä todettavissa työntekijöiden kokemusten kautta myös vanhempien mielipiteitä. Tutkimuksen mukaan yhteistyö on tärkeää molemmille osapuolille. Keskikaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta on panostanut kasvatuskumppanuuden luomisessa perheiden kanssa. He ovat todenneet sillä olevan myönteiset vaikutukset kaikkien osapuolten toimintaan. Hyvien kokemusten kautta on syntynyt kasvatuskumppanuuden toteutumista edistäviä pysyviä toimintatapoja, kuten esim. hoidon aloitukseen liittyvät tutustumiskäytännöt. Kaikki tutkimukseen osallistuneet työntekijät olivat tyytyväisiä tapaan, jolla he kasvatuskumppanuutta osaltaan toteuttavat. Henkilökunta piti yhteistyötä perheiden kanssa tärkeänä ja olivat siksi panostaneet siihen. Vuorohoidon arki on sen epäsäännöllisyydestä johtuen haastavaa, joten kaikilta osin hyvät suhteet helpottavat yhteistyötä ja toimimista lapsen parasta ajatellen.

Kasvatuskumppanuus on vastavuoroista, kahden osapuolen välistä vuorovaikutusta. On toki oletettavaa, ettei yhteistyö kaikkien kanssa suju yhtä helposti. Työntekijät kertoivat esimerkkejä tilanteista, joissa esim. perheen vanhemmat eivät koe keskustelua ja tiedon vaihtoa tärkeäksi. Näissä tilanteissa hoitajien on kunnioitettava perheen tapoja ja pyrittävä muilla keinoin hyvän kasvatuskumppanuuden edistämiseen. Henkilökunnan mukaan suurin osa perheistä on kuitenkin halukkaita hyvään yhteistyöhön ja heidän kanssaan on helppo toimia.

Vuorohoidon henkilökunta toi lapsen näkökulmaa esiin varsin vähän. He käsitelivät kasvatuskumppanuutta enemmän vuorovaikutuksena vanhempien kanssa. Taustalla painottui kuitenkin lapsen hyvinvointiin perustuva yhteistyö, jota puoltaa muun muassa omahoitaja-malli. Tällä pyritään luomaan lapselle kokemus turvallisesta ja tutusta ihmisestä, joka auttaa lasta hoidon alkaessa. Kaikki työntekijät pyrkivät edistämään hyvää suhdetta jokaisen perheen kanssa. Omahoitaja edesauttaa hoidon aloitukseen liittyviä käytäntöjä tutustumiseen, ottaa vastuun perehtyä hoidon aloittavan lapsen asioihin ja jakaa sitten tarpeellisen tiedon muulle henkilökunnalle.

Vuoropäiväkodin työntekijöiltä ei noussut esiin kehityshaasteita. He olivat tyytyväisiä toimintatapoihinsa ja ovat saaneet myös vanhemmilta myönteistä palautetta. Olin etukäteen kuvitellut vuorohoidon arjen epäsäännöllisyyden nousevan yhdeksi haastavaksi tekijäksi kasvatuskumppanuuden toteuttamisen kannalta. Työntekijät eivät kuitenkaan tuoneet tätä asiaa esiin. Tässäkin asiassa voi todeta hyvien käytäntöjen edesauttavan toiminnan sujuvuutta. Se on myös esimerkki kaikille päivähoitoyksiköille, jotka pohtivat ajan käytön olevan esteenä tiiviimpään yhteydenpitoon perheen kanssa ja esimerkiksi kotikäyntien tekoon.

Vuoropäiväkodin henkilökunnan keskuudesta oli aistittavissa hyvä yhteishenki. Kaikki olivat toiminnasta samoilla linjoilla ja kokivat työskentelyn sujuvan hyvin riippumatta siitä, kenen työtoverin kanssa milloinkin on töissä. Vuorohoidon epäsäännöllisyys on arjen kannalta iso haaste. Siihen ei juuri voi vaikuttaa, mutta on olemassa menetelmiä, jotka tekevät sen sujuvaksi. Keski-kaupungin vuoropäiväkodin henkilökunta on tehnyt töitä kasvatuskumppanuuden edistämiseksi ja se on kannattanut. Hyväksi koetut toimintatavat helpottavat yhteistyötä ja sitä kautta arjen sujumista. Se on vaikuttanut myönteisesti myös tiimin sisäiseen työskentelyyn. Kaikkien on helppo toimia, kun on yhteisesti sovitut linjat joita noudatetaan. Koko työyhteisö vaikutti toimintaan sitoutuneelta ja sillä oli selkeästi myönteinen vaikutus koko ryhmän yhteishenkeen. Työyhteisöstä oli nähtävissä ilo ja ylpeys onnistuneesti toteutetusta työstä. Vanhemmilta saatu hyvä palaute esimerkiksi kotikäynneistä kertoo toiminnan olevan molemmin puolin kannattavaa ja sitä kannattaa jatkaa. Tämän tutkimuksen avulla voidaan mielestäni todeta se, että kaikkien päivähoitoyksiköiden on mahdollista ja kannattavaa panostaa kasvatuskumppanuuteen entistä enemmän. Se vaatii ainoastaan tietoista ja aktiivista toimintaa asian hyväksi. Esimerkiksi kotikäynnit on mahdollista toteuttaa suunnittelemalla ne työvuorolistaan. Vaikka kaikilla hoitajilla on vastuu ryhmän lapsista, voi omahoitaja käytännöllä perehtyä vielä enemmän lapseen ja perheeseen yksilönä. Näin syntyy kokemus turvallisesta ja välittävästä päiväkodista.

8.2 Opinnäytetyön arviointia

Opinnäytetyön tekeminen alkoi luonnollisesti teoriaosuuden kirjoittamisella. Lähdin rakentamaan tutkimukseni teoriaa yleisesti päivähoidon näkökulmasta, vaikka työni tutkimusosa keskittyi vuorohoitoon. Samat periaatteet ohjaavat

toimintaa päivähoitomuodosta riippumatta. Vuorohoidon näkökulman ajattelin korostuvan siinä vaiheessa, kun saisin kuulla henkilökunnan ajatuksia asiasta. Teoreettisen viitekehyksen rakentuessa oli *varhainen vuorovaikutus* alusta alkaen vahvasti mukana. Se toimii lähtökohtana sille, miksi *kasvatuskumppanuus* on päivähoidon kentällä tärkeä ja ajankohtainen aihe. Kasvatuskumppanuus on suomalaisessa päivähoidossa tällä hetkellä asia, jota pidetään tärkeänä ja johon panostetaan. Sitä voi toteuttaa monin keinoin. Olen työni teoriaosuudessa avannut kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita, jotka muodostavat toiminnan raamit kaikille alalla työskenteleville ammattilaisille riippumatta siitä, onko kyse vuorohoidosta vai ns. ”tavallisesta päivähoidosta”. Se antaa lukijalle kuvan siitä, mitä *kasvatuskumppanuudella* tarkoitetaan ja miksi se on niin tärkeää. Työni aihetta rajatessa päädyin kartoittamaan työntekijöiden kokemuksia. Myös itse alalla työskentelevänä on hyvä toisinaan pysähtyä pohtimaan, minkälaisia asioita toiminnan taakse kätkeytyy ja miksi teemme työtä sillä tapaa kuin teemme?

Koska tutkimukseni keskittyi yhteen päiväkotiin ja sen henkilökuntaan, on mahdollista olettaa tutkimukseen osallistuneiden ihmisten henkilöllisyys. Sitä ei kuitenkaan voida tarkasti päätellä, sillä oppimiskahvilaan ei osallistunut koko henkilökunta. Mielenpitoet ja kokemukset muodostuvat yksilön omista lähtökohdista, mutta yleistyvät koko ryhmän yleisiksi ajatuksiksi. Oppimiskahvilassa paperille tuotetut tekstit olivat työntekijöiden yhdessä tekemiä. Itse olin teko hetkellä eri paikassa, joten en tiedä keneltä mikäkin ajatus on lähtöisin. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnille ei ole yksiselitteisiä ohjeita. Tutkija kerää tarvitsemansa tiedon ja päättää mitä kysyy ja keneltä. Hän harkitsee, kuinka paljon tietoa hän tutkimukseen tarvitsee. Koska tutkijan oman päätöksenteon ja harkinnan varaan jää paljon, on laadullisen tutkimuksen teossa subjektiivisuuden vaara. (Kananen 2014, 25.) Itse asetin oppimiskahvilan tutkimuskysymykset etukäteen pyrkien tekemään niistä niin yleistäviä, ettei lisäkysymyksille olisi tarvetta. Tarkoitukseni ei ollut saada pikkutarkkaa tietoa, vaan tuoda esiin koko ryhmän yleinen mielipide ja näkökulma.

Opinnäytetyöni edistyminen oli vaihtelevaa koko sen tekovaiheen ajan. Tähän vaikuttivat suurelta osin omat henkilökohtaiset syyni, jotka usein aiheuttivat pitkiäkin taukoja työn tekemiseen. Vuoropäiväkodin henkilökunnan kanssa toteutetun ryhmätilaisuuden, learning cafen aikana, työn teoria osuus oli vielä keskeneräinen. Koska yhteisen ajan järjestäminen oli haasteellista, tilaisuus

kuitenkin toteutettiin. Tässä vaiheessa pohdin, olisiko teorian ollut syytä olla pidemmässä vaiheessa. Ryhmätilaisuuden jälkeen jatkoin teorian kirjoittamista. Huomasin esiin nousevan toisinaan sellaisia asioita, joita en ollut osannut huomioida ideoidessani learning cafen kysymyksiä, mutta joita olisi ehkä ollut tutkimuksen kannalta otollista nostaa esiin. Totesin kuitenkin, että koska teoria, toiminta ja tutkimuskysymys käyvät jatkuvaa vuoropuhelua keskenään, minun olisi mahdollista nostaa ryhmätilaisuuden tuotoksista esiin tarvittaessa asioita, joita teoria-osuudessa en aluksi nähnyt tarpeelliseksi käsitellä, mikäli ne vaikuttavat työn kannalta oleellisilta. Tuomen ja Sarajärven (2013) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei ole välttämätöntä kirjoittaa teoreettista viitekehystä etukäteen, vaan se täydentyy tutkimuksen edetessä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 150.)

Ryhmätilaisuuden, learning cafen, aikana itse keskityin kuuntelijan rooliin. Vuoropäiväkodin työntekijät kertoivat ajatuksiaan pahville kirjatuihin asioista. Omalla kuuntelijan roolilla halusin varmistaa saavani työntekijöiden aidon kokemuksen ja mielipiteen asioista, ilman johdattelua. Tämä kuitenkin johti siihen, että aineiston linkittäminen teoreettiseen viitekehykseen jäi osittain heikoksi. Teoria osuuden painotus varhaisen vuorovaikutuksen merkitykseen kasvatuskumppanuuden perustana ei juuri näkynyt vuoropäiväkodin hoitajien kertomuksissa, vaan siinä korostui enemmän vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Heidän toimintansa taustalla on kuitenkin VaVun periaatteet. Sen lähtökohtana on lapsen kokema turvallisuus ja hyvinvointi, johon kasvatuskumppanuudella pyritään. Tämän tiedon perusteella päätän vuoropäiväkodin toiminnan taustalla olevan vahva näkemys varhaisen vuorovaikutuksen merkityksestä. Tutkijana minun olisi kuitenkin ollut ryhmätilaisuuden aikana tilaisuus nostaa tätä asiaa enemmän esille, mutta en silloin huomioinut sitä. Pidän tätä aloittelevan tutkijan kokemattomuutena.

Tutkimukseni tutkittava joukko jäi suppeaksi. Vuorohoidon henkilökunnasta tutkimukseen osallistui vain puolet. Tältä osin tutkimusta olisi voinut vielä jatkaa ja miettiä esim. toisenlaista tutkimustapaa kuulla puuttuvien työntekijöiden ajatuksia. Kun ryhmätilaisuuden järjestäminen osoittautui vaikeaksi, muita mahdollisuuksia olisi haastattelu tai kysely. Puuttuvien henkilöiden ajatuksia olisi ollut hyvä kartoittaa vaikka juuri haastattelulla, mutta aikataulun venymisen vuoksi en sitä tehnyt. Ryhmätilaisuuden järjestäminen oli osallistujien vähäisen määrän suhteen tiedostettuna pieni riski. Halusin kuitenkin sen ottaa,

sillä ajattelin koko ryhmän hyötyvän siitä. Joskus omia ajatuksia voi olla helppompaa jäsentää, kun kuuntelee muiden keskustelua. Tästä näkökulmasta ajatellen ryhmäkeskustelu voi olla jopa hedelmällisempää kuin yksilöhaastattelu.

Opinnäytetyöni jäi siis tutkimusosion kohdalta suppeaksi. Lisäksi se keskittyi vahvasti VaVu-menetelmään ja sen myönteisiin vaikutuksiin kasvatuskumppanuussuhteen luomisessa. Tutkijana olisin voinut nostaa myös muita tekijöitä enemmän esille, mutta kuten jo totesin, huomioin tämän asian vasta jälkikäteen. Katson kuitenkin tämän tutkimuksen olevan hyödyllinen erityisesti Haminan kaupungin päivähoitoa ajatellen. VaVu- ja Kasvatuskumppanuuskoulutuksiin on kaupungissa panostettu jo usean vuoden ajan. Koulutusten antia hyödynnetään vaihtelevasti. Tästä asiasta minulla ei ole suoraa tietoa, vaan se perustuu omiin kokemuksiin keskusteluista muiden yksiköiden hoitajien kanssa. Tämän tutkimuksen avulla on helppo todeta, kuinka toimintaa voi suhteellisen pienillä asioilla ja helposti kehittää ja kuinka siitä hyötyvät niin perheet kuin työntekijät. Hyvällä yhteistyöllä perheen kanssa, eli kasvatuskumppanuudella vaikutetaan arjen sujuvuuteen. Toimivilla käytänteillä ja työntekijöiden sitoutumisella edistetään puolestaan työyhteisön hyvinvointia ja iloa tehdä työtä. Tutkimukseni ryhmätilaisuuden aikana vuoropäiväkodin työtiimin hyvä yhteishenki ja ylpeys hyvin tehdystä työstä oli nähtävissä jokaisesta paikalla olleesta työntekijästä. Kun kaikki ovat sitoutuneet työhönsä ja tekevät sen mielellään, vaikutukset kantavat pitkälle. Tästä voi tästä tehdä myös sen johtopäätöksen, että henkilökunnan yhteisiin toimintalinjoihin on hyvä panostaa, vaikka kyseessä olisi joku muukin asia kuin kasvatuskumppanuus.

8.3 Kehittämisehdotukset ja jatkotutkimuksen tarve

Tutkimuksen aikana esiin nousi monia näkökulmia, joita en tässä työssä käsittele, mutta joita olisi mielenkiintoista tutkia. Kiinnostava tutkimusaihe olisi esim. henkilökunnan koulutustaustan vaikutus käytännön toimintaan. Tutkimuksen keskittyessä henkilökunnan kokemuksiin, luonnollinen jatkotutkimusaihe olisi kartoittaa myös vanhempien ja lasten näkökulmia. Näistä aiheista kuitenkin löytyy jo jonkin verran tutkimuksia, erityisesti vanhempien näkökulmasta. Toisaalta vanhempien näkemysten kartoitus on aina ajankohtaista ja päivähoitossa se on toiminnan kehittämisen kannalta tärkeää tietoa. Palautetta pyydetäänkin kirjallisessa muodossa vuosittain ja ne tilastoidaan. Yksiköiden omalle vastuulle jää se, kuinka palautteet käydään läpi ja miten sitä hyö-

dynnetään. Lisätutkimus ja analyysi tuottaisi entistä tarkempaa tietoa ja voisi toimia kehitystyön konkreettisenä työkaluna.

Kasvatuskumppanuus rakentuu pääosin vuorovaikutussuhteessa lapsen, vanhempien ja hoitajien välillä. Tässä tutkimuksessa nousi vahvasti esiin lapsen hoidon aloitukseen liittyvien käytäntöjen, kuten hoitajan kotikäynnin merkitys hyvän yhteistyön luomiseen perheiden kanssa. Hoitajien mukaan myös arkiset keskustelut ja kuulumisten vaihdot vanhempien kanssa olivat tärkeässä osassa. Kasvatuskumppanuuden toteutumista tukevat kuitenkin myös erilaiset arkiset käytännöt kuten vanhempainillat, hoitopäivän kulusta kertovat viestilaput jne. Näiden käytäntöjen ja niiden merkityksen tarkempi tutkiminen toisi monipuolisemman tiedon kasvatuskumppanuuden rakentumisesta ja erilaisista menetelmistä jotka sitä edistävät. Tätä näkökulmaa olisi voinut enemmän ottaa käsittelyyn learning cafessa, mutta se jäi minulta siinä vaiheessa huomioidmatta.

Tutkimus keskittyi kasvatuskumppanuuden toteutumiseen vuorohoidossa. Tutkimustulokset ovat hyödynnettävissä myös ns. ”tavallisen päivähoiton” parissa, sillä vuorohoidon työntekijöiltä ei noussut esiin sellaisia haasteita, jotka mahdollisesti vaikuttaisivat vain vuorohoidon arjessa. Tässä mielessä olisikin mielenkiintoista tutkia aihetta lisää muissa päivähoitoyksiköissä. Tuloksia voisi verrata keskenään etsien samankaltaisuuksia ja eriävyyksiä. Samalla se antaisi entistä monipuolisempaa tietoa jaettavaksi työntekijöiden kesken. Koska valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet ja kaupungin oma varhaiskasvatussuunnitelma luovat raamit päivähoitossa tehtävälle työlle, laajemman kohderyhmän tutkiminen antaisi kuvaa myös siitä, kuinka yhteneväistä yksiköiden toiminta on ja onko sitä tarve kehittää.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2006. Kulttuuriset kehykset vuorovaikutuksessa. Teoksessa: Kasvatusvuorovaikutus, toim. Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasu-Puttonen, H., 70 - 90.

Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Tampere: Vastapaino.

Alijoki, E. 1998. Pesästä pieni ponnistaa. Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tukeminen. Helsinki: Kirjayhtymä.

Hairo, T. & Meriluoto, A. 2011. Hyvät aloituskäytännöt: alle 3 vuotiaan lapsen ja vanhemman tuki vuorohoidon alkaessa. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26898/Hairo_Tarja.pdf?sequence=1 [viitattu 25.5.2015]

Holkeri-Rinkinen, L. 2009. Aikuinen ja lapsi vuorovaikutusta rakentamassa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.

Hänninen, S.-L. & Valli, S. 1986. Suomen lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historia. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Härkönen, U. Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus - Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittymisestä. Saatavissa:

<http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pdf/harkonen.pdf> [viitattu 11.5.2015]

Innokylä. 2015. Learning cafe. Saatavissa:

<https://www.innokyla.fi/web/malli109421> [viitattu 5.4.2015]

Järvelä, T. 2015. Päivähoidon merkitys vanhemmille. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Kalland, M. 2011. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa: Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen, toim. Sinkkonen, J. & Kalland, M., 147 - 171.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vanhempien ja ammattilaisten vuorovaikutuksen haasteena. Teoksessa: Kasvatusvuorovaikutus, toim. Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasu-Puttonen, H., 92 - 94.

Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2006. Kasvatusvuorovaikutus ja yhteisöllinen työkuultuuri. Teoksessa: Kasvatusvuorovaikutus, toim. Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasu-Puttonen, H., 34 - 47.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakesin oppaita 63. Helsinki: Stakes.

Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti. Ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY.

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Ikkunoita tutkimusmetodeihin II, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin, toim. Aaltola, J. & Valli, R., 70 - 85.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Koppa. 2015. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimussstrategiat/tapaustutkimus> [viitattu 5.4.2015]

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Lehtipää, R. 2007. Päivähoidon ja vanhempien kasvatuskumppanuus pikkulapsiperheiden arjessa. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/perhetutkimus/tutkimus/paletti/gradu_lehtipaa [viitattu: 1.4.2015]

Lämsä, A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa: Verkosto vahvaksi, toim. Lämsä, A.-L.

Meriläinen, E. 2014. Kuka meitä yököttää? Lasten kokemuksia vuorohoidosta. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään - näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatiето.

MLL. 2015. Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Vanhempainnetti. Mannerheimin lastensuojeluliiton internetsivut. Saatavissa:
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_ja_vanhemman_varhainen_vu/ [viitattu: 23.3.2015]

Paavola, A. & Taina, S. 2011. Kasvatuskumppanuuden toteutuminen Jokelan ja Nurmilinnun päiväkotien alle kolme vuotiaiden lasten ryhmissä. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa:
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35073/paavola_anni.pdf?sequence=1 [viitattu: 25.5.2015]

Palviainen, T. 2007. Karuselli pyörii, lapset siinä hyörii. Tutkimus vuorohoidon arjesta henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18211/URN_NBN_fi_jyu-2007587.pdf?sequence=1 [viitattu 26.5.2015]

Rasku-Puttonen, H. 2006. Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. Teoksessa: Kasvatusvuorovaikutus, toim. Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. R. & Rasu-Puttonen, H., 111 - 125.

Reunamo J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa: Verkosto vahvaksi, toim. Lämsä, A.-L.

Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena.

Salo, S. 2005 - 2007. Vauvan ja vanhemman välinen vuorovaikutus. Perhevalmennuksen käsikirja. Helsinki. Saatavissa:
http://www.hel.fi/hel2/Helsinginseutu/hankkeet/Terveysneuvonta/Perhevalmennuksen_kasikirja.pdf [viitattu: 23.3.2015]

Sinkkonen, J. Kiintymyssuhdeteoria - tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. Terveyskirjasto. Saatavissa:

<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf> [viitattu 22.9.2015]

Tamminen, T. 2000. Pikkulapsipsykiatria. Teoksessa: Lasten- ja nuorisopsykiatria, toim. Räsänen, E., Moilanen, I., Tamminen, T. & Almqvist, F., 154 – 168.

Tast, S. 2010. Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa. Taustaa ja teoriaa. PowerPoint-esitys 20.4.2010. VKK-Metro. Saatavissa:

http://www.socca.fi/files/196/Lasten_osallisuus_taustaa_teorialla_tast_200410.pdf [viitattu: 8.6.2015]

THL. Vasu-asiakirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen internet-sivut. Päivitetty 11.11.2014. Saatavissa:

https://www.thl.fi/fi/web/lapsetnuoretjaperheet/lait_oppaat/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/linjaavat_asiakirjat_ja_suunnitelmat/vasu-asiakirja [viitattu:28.7.2015]

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Vanhanen, H. 2011. Kasvatetaan yhdessä: omahoitajuuden toteutuminen päiväkotikiireissä. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa:

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26717/Henna%20Vanhanen.pdf?sequence=1> [viitattu 25.5.2015]

Varhaiskasvatuksen teoriaa ja käsitteitä. Saatavissa:

<http://webfronter.com/verkkonen/perhonen/other/Varhaiskasvatuksen%20teoriaa%20ja%20k%C3%A4sitteit%C3%A4.pdf> [viitattu 8.6.2015]

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakesin oppaita 56. Toinen tarkistettu painos. Helsinki: Stakes.

Verkostojohtaminen. 2015. Verkostojohtamisen opas. Saatavissa:

http://verkostojohtaminen.fi/?page_id=139 [viitattu 5.4.2015]

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Violainen, A. 2014. Varhaiskasvatus arjen toimintana. Teoksessa: Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana, toim. Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Violainen, A., 126 - 202.